Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De ramp te Wonosobo.

Met verwijzing naar het Koloniaal Weekblad van 4 dezer, pag. 2, zij medegedeeld dat de opening der tentoonstelling ten bate van de slachtoffers van deze ramp zal plaats hebben op Donderdag 18 Dec. e.k. in de „Twee Steden" te 's-Gravenhage, des nam. ten 3 ure.

De tentoonstelling blijft geopend t/m. 21 December 1924. Wij hopen en verwachten een druk bezoek!

De economische beteekenis
van de mogelijkheid om Cocosvezels geheel mechanisch te verspinnen, voor Nederlandsch Indië,

door B. G. H. VAN DER JAGT, Adviseerend Ingenieur.

Eenigen tijd geleden kon men in de couranten lezen, dat het eindelijk gelukt was om cocosvezels langs geheel mechanischen weg te verspinnen, doch dat de economie van het procedé nog aangetoond zou moeten worden.

Het ligt niet in mijn bedoeling in dit artikel een kostprijsberekening te geven, waardoor de rentabiliteit zou aangetoond worden, doch alleen om eens een overzicht te geven, wat eigenlijk de mogelijkheid van een geheel mechanische verspinning van den cocosvezel voor Indië wel beteekent. Men zal dus voorloopig aan moeten nemen, dat het geheele procedé in orde is en dat ook de kostprijzen van dien aard zijn, dat een commercieel bedrijf mogelijk zal blijken te zijn.

De cocospalm wordt wel eens het „varken" van Indië genoemd, wat hij heeft te danken aan het feit, dat bijna alles wat hij produceert voor de gemeenschap gebruikt kan worden.

De „grootindustrie" heeft zich van het werkelijke varken reeds lang meester gemaakt, getuige de groote slagerijen in Amerika en elders.

Op dit tropische varken heeft zij echter tot dusver geen vat gehad, ofschoon het aan pogingen daartoe niet ontbroken heeft, en het beetje mechanisch coprahdrogen en het ontbolsteren van noten, kan men gerust wegcijferen.

Een cocospalm produceert gedurende zijn bestaan, 1 stam, vele bladeren en vele cocosnoten en wel

in 100 jaar 1 stam,
in 1 jaar 20 bladeren en
in 1 jaar 50 cocosnoten.

Dit zijn natuurlijk zeer globale cijfers en in de nabijheid van suikerfabrieken en andere ondernemingen zullen er maar weinig stammen van 100 jaar te vinden zijn en komen velen aan een ontijdig einde, doordat zij als materiaal moeten dienen voor hulpbruggen, steigers e. d.

De „bladeren" dienen soms als dakbedekking, doch verteeren meestal op de plaats waar zij afvallen. Gedroogd zit er echter een zeer goede brandstof in, als het transportvraagstuk economisch is, en de bladeren op de juiste wijze verbrand worden.

De *noten* vormen echter *het* object. Zij leveren toch de bekende coprah, waaruit eetbare vetten voor de margarine-industrie bereid kunnen worden.

Volgens een coprah-statistiek, uitgegeven [door] G. de Vries & Zonen, makelaars te Amsterdam, voerde Ned.-Indië in 1923 uit 196.384 tons [à] 1000 K.G. coprah, die in hoofdzaak naar Europa verscheept werd. Manilla voerde 198.204 tons [uit] en was daarmede de voornaamste coprahproducent van de wereld. De volgende cijfers die voor [Indië] gelden, gelden dus ook voor de Filipijnen. De [ge]middelde prijs was te Amsterdam f 32.— per [100] K.G. en de handelswaarde bedroeg dus [rond] f 63.000.000.—. Hiervan profiteerden inlanders, chineesche opkoopers, europeesche exporteurs, scheepvaartmaatschappijen en al wat daarmede [in] verband staat. De margarinefabrieken weten [aan] de coprah door de bereiding tot vetten nog [een] hoogere handelswaarde te geven en men kan [dus] gemakkelijk begrijpen, wat een voornaam art[ikel] de cocospalm voor Indië is.

Een cocosnoot bestaat, van buiten naar binnen gaande, uit:

1. De epidermus of opperhuid, die zeer hard is [en] bijna volkomen waterdicht, waardoor de [noot] langen tijd op het water blijft drijven.
2. Een mengelmoes van cocosvezels en kofferdam. Kofferdam is de kurkachtige massa die de vezels omsluit.

   1 en 2 vormen te zamen den bolster, die [ca.] 4 c.M. dik is.
3. De dop, d. i. de harde schaal van eenige milli-meters dikte en waartegen
4. Het vruchtvleesch direct aangeplakt is.
5. Het water of de zgn. klappermelk.

Wanneer men nu de verschillende publica[ties] over de cocosnoten nagaat, dan staat men verba[asd] van de groote verschillen die men vindt bij deze opgaven van gemiddelde gewichten van [de] hoofdbestanddeelen van de cocosnoot.

Het Handelsmuseum van het Koloniaal Insti[tuut] gaf in 1919 een boekje uit van den heer [H.] Roelfsema. Op blz. 14 wordt met een kleine [tabel] de gewichtsverhouding van de 4 deelen aangeg[even]. Er wordt nog onderscheid gemaakt tusschen [noten] die aan de zeekust gegroeid zijn en die van [meer] landwaarts gelegen boomen en citeert hij vol[gens] Dr. Wijs, dat het gemiddelde gewicht van [een] noot is 2324 gram, verdeeld als volgt:

Bolster	803	476	500
Dop	283	326	300
Vruchtvleesch	673	680	400
Klappermelk	565	638	600
Totaal	2324	2120	1800

De cijfers die achter de opgaven van Dr. W[ijs] staan, heb ik ontnomen aan den Cultuuralm[anak] en de derde rij cijfers heb ik zelf opgesteld, [geba]seerd op de verschillende publicaties en op[gaven] van europeesche ondernemingen. Voor prac[tische] berekeningen geloof ik werkelijk aan den zuinige[n] kant met deze gegevens te zijn.

Wanneer men aanneemt dat er 270 noten noodig zijn voor 1 picol coprah, een cijfer dat ge[heel] gebaseerd is op noten verkregen van opkoop[ers] [der] bevolking, dan zouden dus voor die 196.384 [tons] uitvoercoprah benoodigd zijn geweest 865.000.[000] noten.

Rekent men nu nog, dat de bestaande oliefabrie[ken] in Indië toch zeker 135.000.000 noten per jaar verwerken, dan kan men er op aan, dat rond [1] milliard noten jaarlijks in de handen van [hande]laren terecht komen. Omgerekend op coprah ver[tegen]woordigen deze noten een handelswaarde van f 73.000.000.— en dat is dus de geheele waarde die in de noten ligt opgeborgen.

Het is dus practisch mogelijk om 1 milliard noten per jaar van de inlanders en andere onder[nemingen] te koopen of te produceeren en te ver[werken]. Zonder eenigen twijfel zal het ook mogelijk zijn om de noten in zijn geheel van den inlander te kunnen verkrijgen, mits men, evenals bij de coprah het geval is, maar voor voorschotten en het trans[port] zorgt.

De groote beteekenis van de mogelijkheid om de cocosvezels geheel mechanisch te kunnen spinnen en weven, is, dat de cocosnoot nu door de moderne techniek behandeld kan worden, inplaats van op voorwereldlijke wijze, zooals het tot heden geschiedde. Hierdoor ben ik in staat geweest een geheel nieuw ontwerp te maken van een industrieel bedrijf, dat tot doel heeft de verwerking der gansche cocosnoot. In een later artikel hoop ik eenige mededeelingen te kunnen doen over de wijze waarop dit bedrijf is ingericht en wat de kostprijzen der verschillende voortbrengselen zullen zijn. Voorloopig moet men maar weder aannemen, dat de cijfers die ik noemen zal, juist zijn. Het zal mij gemakkelijk genoeg zijn om deze cijfers te lande met bewijzen te staven. Men staat nl. zeer sceptisch tegenover cijfers van nieuwe industrieën en neemt al bij voorbaat aan, dat hoe gunstig men de gegevens neemt, men er toch tenminste altijd 50 % bij moet doen. De oorzaak zit veelal in het slechte begrooten dat over het algemeen gedaan wordt, gevolg van dikwijls weinig practische kennis van zaken.

De verwerking van de noot in haar geheel brengt mede een gecombineerde productie van coprah en vezel. Vroeger gold altijd, dat men van rijpe noten met goede coprah, geen goede vezels zou kunnen bekomen.

Het gecombineerde chemische en mechanische procédé dat wij toepassen bewijst, dat men die meening kan laten varen en dat het zeer goed mogelijk is, om zeer goede vezels te vervaardigen. Natuurlijk gaat het niet aan om die milliard beschikbare noten in één bedrijf te verwerken, evenmin als men de 30 millioen picol suiker, die Java jaarlijks produceert, in één fabriek zou kunnen vervaardigen. Deze totale Javaproductie is verspreid over bijna 200 fabrieken en evenzoo zou de verwerking van dat milliard noten in een aantal bedrijven verspreid over den Indischen Archipel moeten geschieden. De grootte der afzonderlijke bedrijven zal zich richten naar het aantal noten wat economisch op één punt bijeen te brengen is. De transportkwestie speelt hier dus een zeer voorname rol.

Wel echter kan men als vaststaand aannemen dat men in staat zal zijn om relatief grootere centrale bedrijven op te richten, dan suikerbedrijven, om de eenvoudige reden, dat men cocosnoten zonder eenig bezwaar een maand nà den pluk kan verwerken, ja dat zelfs zeer aanbevelenswaardig is, om dit de eerste 14 dagen na den pluk niet te doen.

Bij het ontwerpen van het bedrijf kwam echter ook met buitengewone helderheid naar voren, dat er maar één vrucht op de wereld was, dat er maar één vrucht op de wereld is, in zulke quantiteiten verkrijgbaar, met de gelijktijdige productie, nl. van:

eetbare olieën en vetten.

der meest onverwoestbare, elastische en goedkoopste vezels, die door middel van dit procédé voor een onbegrensd aantal doeleinden gebruikt kunnen worden, en

gelijkertijd de brandstoffen voor de bereiding van coprah en vezels.

Het europeesche vlas heeft lijnolie en vezel tevens, doch mist de brandstoffen en eetbare vetten. Het riet heeft suiker en brandstof, maar mist vezel. De cocosnoot is dus wel een zeer door de natuur rijke en gezegende vrucht.

Door het procédé worden uit de bolsters vezels verkregen die geheel mechanisch spinbaar zijn, doch die Prof. van Iterson de bemerking ontlokten, dat het eigenlijke spinprobleem der cocosvezels, waarmede o.a. het Rijksvezelinstituut reeds jaren bezig is, niet opgelost werd, dat was nl. om de harde vezels, die door roten uit de bolsters verkregen waren, mechanisch te verspinnen. Men heeft echter aan een vraagstuk meerdere oplossingen. Het procédé van Diggelen, waarvan ik bij deze onderzoekingen uitgegaan ben en waarmede de Vezeldienst volkomen op de hoogte was, het al 10 jaar oud, bevatte één der oplossingen, een oplossing die zoo gunstig was, dat ik zou willen zeggen, dat men vroeger nooit in staat geweest is, om een behoorlijke vezel uit de cocosnoot te bereiden en daardoor ook het spinprobleem niet heeft kunnen oplossen.

Doch behalve met het procedé van Diggelen zijn er een vrij groot aantal andere methodes waarmede men chemisch hetzelfde resultaat kan bereiken. De bereiding der vezels is echter dermate eenvoudig, dat men verbaasd moet staan, dat men niet reeds lang geleden in staat geweest is mechanisch spinbare cocosvezels te winnen. De oorzaak ervan zal zeer waarschijnlijk juist in den eenvoud van de zaak gelegen zijn.

Voor het drogen der coprah, het koken der bolsters in de chemicaliën, het spinnen en weven der garens zijn calorieën en Paardekrachturen noodig en deze worden geleverd door de kofferdam en de doppen. Door deze omstandigheid is een economie van het procedé gewaarborgd. Doch men kan de kofferdam en de doppen zeer moeilijk op open roosters verbranden, onder stoomketels bijv. Zeer gemakkelijk en efficient verbrand men deze zgn. afvalbrandstoffen in gasgeneratoren en levert het gas alle benoodigde calorieën en Paardekrachten (P.K.) voor het bedrijf. Rekent men voor de brandstoffen alles uit op P.K.-uren, dan kan men ongeveer berekenen hoeveel geldswaarde deze brandstoffen aan de gemeenschap opleveren. Met 228 gram coprah per noot, leveren 1 milliard noten

aan coprah	228.000.000 K.G.
Doppen. Bij 300 gram per noot wordt dit	300.000.000 K.G.
Klappermelk. Bij 600 gram per noot	600.000.000 K.G.
waaruit blijkt, dat men hier te doen heeft met een hoeveelheid die een nader onderzoek zeer rechtvaardigt.	
Bolsters. Met 500 gram per noot	500.000.000 K.G.
Nu is mij uit herhaalde proeven gebleken, dat er 50 % gewichtsdeelen kofferdam en 50 gewichtsdeelen winbare cocosvezels, lange en korte tesamen, in een bolster zitten. Men verkrijgt dus kofferdam	250.000.000 K.G.
en vezels	250.000.000 K.G.
Aan brandstof verkrijgt men 300 + 250 = 550 millioen K.G. Voor ieder effectief P.K.-uur heeft men 1 K.G. van deze brandstof noodig. Bij de vergassing van brandstoffen verkrijgt men teer en wel voor deze brandstoffen ca. 3 %, dus per 550 millioen K.G.	16.500.000 K.G.

Uit proeven is gebleken, dat men van 100 K.G. vezel, 60 K.G. garens kan spinnen en 40 K.G. geschikt zijn voor een uitmuntend vulmateriaal, dat veel betere eigenschappen bezit dan de gewone matressfibre en crin vegetal en bovendien veel beter bestand is tegen vocht.

150.000.000 K.G. geweven doek van deze cocosvezels zou men dus kunnen verkrijgen en 100.000.000 K.G. vulmateriaal.

Rekent men nu de coprah tegen denzelfden prijs. De geweven goederen voor 40 cts. per K.G., op de europeesche markt, dus inclusief vrachten etc. Het vulmateriaal op 20 cts. per K.G. De teer, voor de Indische markt of voor het maken van eventueele teerproducten per K.G. 10 cts. Een paardekrachtuur voor 5 cts., dan kan men nu nagaan welke bedragen door middel van dit procedé, met dezelfde nu actueel beschikbare 1 milliard noten aan de gemeenschap ten goede zouden komen, in den vorm opkoop van bevolking, van salarissen, vrachten, winsten, tantièmes, etc. etc., kortom alles wat weder bij een dergelijke industrie behoort.

228.000.000 K.G. coprah heeft een waarde van	f	73.000.000.—
150.000.000 K.G. weefsel heeft een waarde van	„	60.000.000.—
100.000.000 K.G. vulmateriaal heeft een waarde van	„	20.000.000.—
16.500.000 K.G. teer heeft dus een waarde van	„	1.650.000.—
550.000.000 Paardekrachturen hebben een waarde van	„	27.500.000.—

De totale handelswaarde zou dus nu worden .... f 182.150.000.— of f 109.150.000.— of 135 % *meer* dan nu het geval is.

Men kan bedrijven oprichten voor de verwerking van 1 millioen of 50 millioen noten per jaar, doch heeft hier het groote voordeel dat men steeds met normaaleenheden werkt. Alle ervaring van vroegere industrieën gecombineerd kunnen hier practisch verwezenlijkt worden.

De gefabriceerde coprah uit deze bedrijven, zal voldoen aan de allerhoogste eischen van goed product en is op zichzelf al veel meerderwaardig aan de tegenwoordige qualiteit coprah die afgeleverd wordt en vol beesten zit en beschimmeld is en soms 10 % vetzuur bevat.

Van het vezelmateriaal kunnen zakken vervaardigd worden. Indië verbruikt per jaar ca. 30 millioen zakken, zijnde nog lang geen procent van het wereldverbruik. Van die 150.000.000 K.G. zouden ruwweg 150.000.000 zakken vervaardigd kunnen worden. Dus in plaats van invoer uit Calcutta uitvoer naar andere landen.

De kostprijs van de vezels is van dien aard, dat de in dit bedrijf en volgens deze procedés vervaardigde vezels, verreweg de goedkoopste vezels zullen zijn, die mogelijk ooit geproduceerd zullen kunnen worden, of er moest nog een andere vrucht zijn, die dezelfde eigenschappen als de cocosnoten had, met eenzelfden gemakkelijken aanplant.

Als vanzelfsprekend geeft deze industrie het licht aan een aantal nieuwe werkwijzen en nieuwe machinerieën, die voorheen nooit geconstrueerd zijn, omdat zij niet noodig waren. Doch alle machines zijn van de eenvoudigste soort, zooals trouwens het geheele procedé is en past zich volkomen aan, aan het werk dat men van de Javanen en andere inboorlingen verwachten kan. Als vanzelfsprekend zullen al deze werkwijzen en machinerieën door patenten beschermd worden.

Binnen betrekkelijk korten tijd kunnen een groot aantal fabrieken opgericht worden, omdat het personeel voor deze bedrijven zeer snel aangeleerd is en de machines eenvoudig zijn en wat de spinmachines aangaat, alle van een normale en gangbare soort, die op de open markt te koopen zijn. Of de in dit artikel genoemde cijfers op waarheid berusten, kan men reeds met een installatie van f 50.000.— van a tot z nagaan.

Zonder eenigen twijfel zal de mogelijkheid om de cocosvezels geheel mechanisch te verspinnen van groot economisch belang voor Ned.-Indië kunnen worden, als men er toe over zal gaan om dergelijke bedrijven op te richten.

Dat oprichten van die bedrijven zal zoo gemakkelijk nog niet gaan, daar men alle vertrouwen in de industrie verloren heeft. Nieuwe industrieele aandeelen zijn niet te plaatsen en van regeeringszijde is niet de minste steun te verwachten. Zelfs schijnt men eenigszins vijandig te staan tegenover de directe mogelijkheid om in Indië een vezel te kunnen produceeren, die ca. 1/10 kost van een vezel die men uit het buitenland voor hetzelfde doel moet betrekken.

De cocosvezel volgens deze nieuwere methode gewonnen, kan gebruikt worden voor een groot aantal doeleinden.

Er kunnen getwijnde garens van gemaakt worden voor de tapijtindustrie en zal het mogelijk zijn om cocoskarpetten te vervaardigen, die niet zoo

hard aanvoelen en veerkrachtiger zijn en de minder zullen kosten, dan de tegenwoordige.

De ruwe vezel, die een kastanjebruine heeft, kan op een zeer eenvoudige wijze gel worden en daardoor in alle bestaande kleuren verfd worden.

Voor pakmateriaal, als zakken etc., zal vezel voor verschillende doeleinden superieur aan alle andere vezels, omdat zij bestand is vocht en door haar zeer groote elasticiteit beter laat vervormen zonder te breken dan vezels. Vooral voor het vervoer van kunstmest chemicaliën, die bijv. jutezakken met een transport verwoesten, zullen zakken gemaakt cocosvezels een dergelijk transport meerdere kunnen uithouden.

Het maken van cocostouw voor de scheep en vooral voor aannemerswerken, zal een veld zijn. De vezels kunnen zeewater uitmun

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

verdragen. Sleeptrossen voor zware objecten den steeds van de tegenwoordige met de hand sponnen cocosgarens gemaakt.

Wie wat van de fabricage van cocosgarens vezels wil weten als huisindustrie in Ceylon Britsch-Indië, kan ik het lezen van het boek Prof. Dr. Kluyver zeer aanbevelen, dat versch is bij het Koloniaal Instituut. Uit dit boek bl ook hoe weinig vat de moderne techniek *tot* h op de cocosvezels gehad heeft. Ook netten voor visscherij kunnen met succes van de garens maakt worden.

Voor de electrische kabelindustrie zullen de deze vezels gesponnen garens, door hun gr weerstand tegen vocht en hun groote elasti van zeer veel nut zijn.

Daar teer als nevenproduct gewonnen word de afval van de cardeermachines toch nog een langere vezels bevat, is er een soort werk, voor dichtmaken van naden van scheepsdekken (br wen) van te maken, dat veel beter zal zijn, dan nu in den handel gebrachte werk. Evenzoo zal in staat zijn om direct de touwen te teeren daardoor dezen nog meer weerstandsvermogen kunnen geven.

Voor de zielen van staalkabels zullen de cocosgarens een uitmuntend materiaal zijn.

Er is een enorm gebied dat door deze vezels streken kan worden, omdat het de goedkoopste vezels zullen zijn die ooit op de markt gebr kunnen worden.

Zoowel industrie als scheepvaart en handel den er van kunnen profiteeren.

In een ander artikel hoop ik iets van het be zelf te kunnen vertellen.

Ik ben gaarne bereid, belangstellenden nog nadere inlichtingen te verstrekken.

's-Gravenhage, November 1924.

Een kostbaar Geschenk

van den Sultan van Jogjakarta aan H. M. de Koningin.

Naar wij vernemen, is onlangs, door bemiddeling van het Departement van Koloniën, aan H. M. de Koningin overhandigd een kistje, van het in Indië zeer zeldzame Trembalo-hout, ingesneden met Batikmotieven en inhoudende een op uiterst kostbare wijze met goud bewerkt album, waarin foto's van een Wajang Wong-voorstelling, gegeven in de kraton te Jogjakarta, ter gelegenheid van het jarig Regeeringsjubileum van de Koningin.

In een begeleidend schrijven verzoekt de Sultan

...an Jogjakarta aan „zijn vader” den Resident in dat Gewest, bemiddeling te willen verleenen om den Grootvader”, den Landvoogd te verzoeken het geschenk over te brengen aan Hare Majesteit. Het Oostersch motief, aan dit schrijven ten grondslag liggend, vindt in elk opzicht zijn consequentie in het geschenk-zelf, dat, zoowel wat betreft het cembalo-houten kistje als het in donker fluweel met goud bewerkte album, een aantal zgn. Sémèn-motieven weergeeft, specima van onderscheidene symbolische voorstellingen.

Het is ons bekend dat de Koningin goedgunstig heeft beschikt op een verzoek van het Koloniaal Instituut te Amsterdam om dit kostbare geschenk gedurende eenigen tijd in bruikleen af te staan; belangstellenden kunnen t.z.t. dus kennis nemen van dit blijk van Oostersche waardeering.

Den Sultan van Jogja is door de Koningin in zeer vriendelijke bewoordingen dank gebracht voor het belangrijke geschenk.

Indië in Woord en Beeld.

In verband met hetgeen in ons nummer van ... December werd opgemerkt bij de bespreking van het prachtwerk „Indië in Woord en Beeld”, kunnen wij thans meedeelen — zij het slechts om te bewijzen dat er nog wel „belangstelling” voor de Koloniën in het Moederland bestaat — dat in den tijd van 2 à 3 weken meer dan 800 exemplaren van het boek werden geplaatst. De Gemeente 's-Gravenhage heeft, om een enkel voorbeeld te noemen, voor de gemeentelijke inrichtingen van Onderwijs een aantal exemplaren aangekocht, gevolgd door de Gemeente Rotterdam, die voor de onderscheidene lagere, mulo- en hoogere Burgerscholen eveneens een belangrijk aantal aanschafte.

Door den hier te lande verblijf houdenden vertegenwoordiger van de Topografische inrichting te Weltevreden werd bereids een exemplaar van Indië in Woord en Beeld aan de leden van het Koninklijk Huis ten geschenke gegeven, — men weet: het werk is geheel en al uitgevoerd door den bekenden Topografischen Dienst, met medewerking van eene commissie van redactie. De Algemeene Nederlandsche Wielrijdersbond heeft niet minder dan 300 exemplaren van het werk onder zijn leden gedistribueerd....

Met voldoening maken wij van een en ander melding, eenerzijds omdat, gelijk wij reeds hierboven schreven, blijkt dat er in het Moederland nog wel belangstelling gevonden wordt voor de Koloniën, en anderzijds ook, omdat de gelegenheid om door middel van onze onderwijsinrichtingen de kennis omtrent Indië te vermeerderen, hier blijkbaar met beide handen is aangegrepen.

Vooral dit laatste vooral stemt tot blijdschap.

Van Week tot Week.

9—15 DECEMBER.

Salarisvoorstellen. Den 9en Dec. is de Volksraad aangevangen met de behandeling van de salarisvoorstellen. Het meerendeel van de sprekers prees den arbeid van den heer Damme. (Aneta-telegr.).

Ritmeester J. G. Pels Rijcken †. Te Amersfoort is op 37-jarigen leeftijd overleden de heer J. G. Pels Rijcken, Ritmeester bij het Ned.-Ind. Leger. Hij werd in 1919 als luitenant voor 5 jaar gedetacheerd bij het 1e reg. huzaren te Amersfoort en in 1921 tot ritmeester bevorderd.

Journalistiek. De heer F. H. K. Zaalberg is afgetreden als hoofdredacteur van de *Ind. Tel.* te Bandoeng en heeft de algemeene leiding van dat blad overgedragen aan den heer E. Jansen, tot dusver eerste redacteur. (Ind. Telegr.).

Amerikaansche toeristen in Indië. Het toeristenschip *Belgenland*, dat 27.000 ton meet en wel de grootste stoomer zal zijn, die ooit in Indië werd gezien, wordt 12 Februari a.s. te Tandjong Priok verwacht met eenige honderden Amerikanen aan boord.

Weduwen- en Weezenfonds Europ. officieren. Bij Kon. Besluit is op zijn verzoek eervol ontslagen als commissaris voor Nederland van het weduwen- en weezenfonds der Europeesche officieren van het Indische leger A. de Wit, luitenant-kolonel der intendance van dat leger, en is benoemd als zoodanig R. Schuursma, majoor van den generalen staf van dat leger.

De Sabang-haven. Deze haven werd bezocht van 1 October tot 1 November 1924 door 21 Nederlandsche schepen, 28 Ned.-Indische, 8 Engelsche, 6 Duitsche, 1 Italiaansch schip en 7 gouv.-stoomers. Aan kolen namen zij te zamen 24.210 tons.

Welvaartspolitiek. Ingesteld is een interdepartementale commissie voor welvaartspolitiek, onder voorzitterschap van den heer L. C. Westenenk, lid van den Raad van Indië. (Aneta, 8 Dec.).

Militaire mutaties. De oversten der infanterie, F. P. A. van Gheel Gildemeester en H. Gramberg zijn tot kolonel bevorderd.

De majoors der infanterie P. H. de Boer, E. Sieburgh en P. Schaafsma zijn tot overste bevorderd.

De kapitein der infanterie J. H. van Temmen is tot majoor bevorderd.

Opleiding Inlandsche bestuursambtenaren. Binnenkort zal de opleiding voor Inlandsch bestuursambtenaar voor het westelijk deel der buitengewesten worden geconcentreerd te Fort de Kock en voor het oostelijk deel te Makassar.

Voor Bali en Lombok en Amboina zal de opleiding derhalve te Makassar plaats vinden. In verband met de behoefte in het gewest Bali en Lombok is toelating van 3 jongelieden per jaar tot de opleiding voldoende, onverschillig waar die opleiding plaats vindt; dit jaar bleef de toelating tot de school te Probolinggo nog opengesteld.

Het overleg tusschen de departementen van onderwijs en eeredienst en van binnenlandsch bestuur omtrent verhooging van het onderwijspeil aan de opleidingsschool te Makassar is nog niet geëindigd. (Soer. Hdbl.).

Huldiging der vliegers Holland—Indië. Te 's-Gravenhage heeft zich een comité gevormd uit personen uit de Nederlandsche sportwereld, om, bij den terugkeer op vaderlandschen bodem van het kranige driemanschap van den Holland—Indië-vliegtocht, eene huldiging voor te bereiden, voornamelijk om van deze schitterende prestatie ook de sportieve zijde te doen uitkomen.

Het secretariaat wordt voorloopig waargenomen door den heer J. M. Coeland, Goudenregenstraat 143, Den Haag.

De Indische Vennootschapsbelasting. Naar wij vernemen, zal het Comité Nieuw Indië tot de Tweede Kamer het verzoek richten om zich uit te spreken voor een progressieve belasting van de winst der in Indië werkende naamlooze vennootschappen.

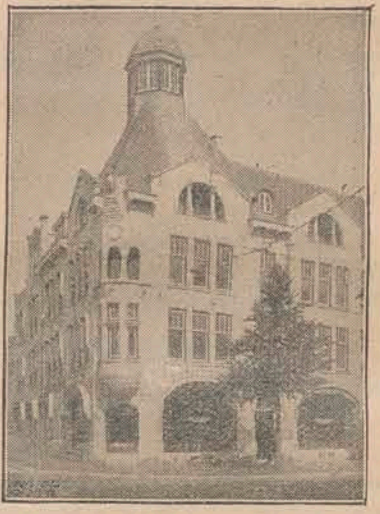
De tropische lucht-oceaan. In den Amsterdamschen weer- en sterrenkundigen kring sprak den 10en dezer dr. W. van Bemmelen over het onderzoek van den tropischen luchtoceaan met behulp van berg- en ballonwaarnemingen op Java.

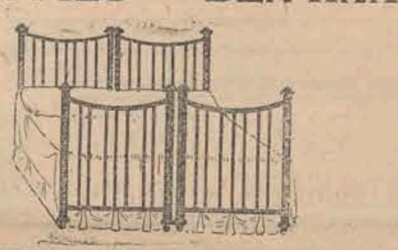
M. J. Tiele †. In den ouderdom van 83 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer M. J. Tiele, oud-hoofdadministrateur van de Tabaks-Maatschappij Arendsburg en de Amsterdam—Deli-Compagnie, tevens oud-commissaris van laatstgenoemde Mij.

Voorzitter Volksraad. Bij Kon. Besluit is aan Mr. Dr. W. M. G. Schumann op zijn verzoek eervol ontslag verleend als lid, tevens voorzitter van den Volksraad van Ned.-Indië.

Opleiding Indische bestuursambtenaren te Utrecht? De Minister van Koloniën schrijft in de Memorie van Antwoord der Indische Begrooting voor 1925 dat het hem bekend is, dat van particuliere zijde het plan in overweging is, om aan de universiteit te Utrecht bijzondere leerstoelen in het leven te roepen voor de opleiding van Indische bestuursambtenaren. Iets naders daaromtrent heeft hij tot dusver niet vernomen.

Universiteitsexamens. Leiden. Candidaatsexamen Indisch recht de heeren F. A. de Rijk, L. J. J. van der Kaaden, C. L. Paulus; taalkundig candidaatsexamen Indologische studiën: de heer B. A. Bruins; doctoraal examen Ned. Ind. recht mr. H. W. Felderhof; eindexamen Ned. Ind. rechterlijken

dienst mr. G. Schuijlenburgh; doctoraal examen rechten de heer R. M. Hadi.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ingenieursexamen koloniale landbouw de heer P. M. Visser.

Voordracht H. Colijn. Den 12en dezer heeft de heer H. Colijn te Utrecht een voordracht gehouden over het onderwerp: Tijden van overgang in Indië. (Overzicht in N. R. Ct. van Zaterdag 13 Dec.)

Artikel 123 van het Reg. Regl. Uit het afdeelingsverslag van den Volksraad blijkt, dat nagenoeg alle leden bezwaren hebben tegen het voorgestelde, gewijzigde art. 123 (handelend over de toelating van zendelingen en missionarissen in bepaalde gebieden van N. I.)

Tegen communistische actie. Bij ordonnantie is tijdelijk het vergaderrecht in het onder rechtstreeksch bestuur staande gebied van Ternate beperkt.

Volgens Aneta (Weltevreden, 12 Dec.), teekent het Bat. Nwsbl. hierbij aan dat de beperking van het recht van vergadering voor Ternate een weerslag is op de communistische actie en niet enkel een incidenteele beslissing, doch een algemeene maatregel tegen de communistische activiteit. Een dergelijk besluit is ook te verwachten voor Bandoeng en omstreken.

Nieuwe stoomvaartlijn op Indië. De American Pioneerline opende een maandelijkschen dienst San Francisco—Phillippijnen—Ned.-Indië. (Aneta).

Bijeenkomsten Indische landbouwtechnici met verlof. Te Wageningen is van 10 tot 13 dezer de zesde wetenschappelijke samenkomst gehouden van Indische landbouwtechnici met verlof hier te lande. De groote dagbladpers gaf uitvoerige overzichten van de gehouden voordrachten door Prof. Treub, Prof. van Gulick, Prof. Visser, Prof. van Baren, Mr. Jongeneel, de heer van Vuuren e.a.

De ramp te Wonosobo en omgeving. De met de jongste mail ontvangen Java-Couranten bevatten uitvoerige bijzonderheden over de aardbeving welke Wonosobo en omgeving geteisterd heeft.

Huldiging der nagedachtenis van Generaal van Heutsz. Ook te Delft is een comité gevormd, dat zich ten doel stelt gelden in te zamelen voor het op te richten Van Heutsz-monument. Eere-voorzitter van het comité is burgemeester mr. G. van Baren.

Geen Nederl.-Indische kunst te Parijs. In de Memorie van Antwoord op de Ind. Begrooting voor 1925 deelt de Minister van Koloniën mede, dat hij met de Indische regeering overleg heeft gepleegd omtrent de mogelijkheid der totstandkoming van een Indische zending op de in den loop van het volgend jaar te Parijs te houden Tentoonstelling van moderne Sier- en Nijverheidskunst. Daarbij is gebleken dat, aangezien de bijeenbrenging van een voor het doel geschikte verzameling zeer kostbaar zou zijn, van bemoeiingen van particuliere zijde in Indië in dezen geen resultaat was te verwachten. Onder deze omstandigheden zag de minister zich genoodzaakt, van verdere stappen af te zien.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit den Volksraad.

De *Indische Crt.*, het *Bataviaasch Nwsbl.* (5 t/m. 11 Nov.) en *de Locomotief* (3 t/m. 10 Nov.) geven verslagen en overzichten van het in den Volksraad behandelde, *o.a.* betreffende: *Justitie en Financiën, de Vlootwet-1925, de Zending op Bali, Rechtsschool en Rechtshoogeschool, Communisme, het invoerrecht op sigarenaanstekers,* en *de Verg. O. A. B.*

De heer *De Hoog* bepleit voorziening in de behoeften aan *wettelijke bescherming van door de ouders verwaarloosde kinderen,* aan de hand van hetgeen de heer mr. Ploegman daaromtrent in het I. E. V.-orgaan schreef. Navolging der Nederlandsche Kinderwetten acht spreker het aangewezen middel. Hij meent, dat de Indische regeering reeds in deze richting werkzaam was, doch dat alles afstuitte op tegenstand in Nederland.

De besprekingen hebben — volgens den regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken, *mr. J. J. Schrieke* — in het teeken van *het communisme* gestaan. *De vraag van den heer van Helsdingen,* n.l. of het niet goed zou zijn een tijd lang het zwijgen te doen tot de acti[e der] communisten, zou de regeering niet gaarne beves[tigend] beantwoorden. Het communisme vervult de gemoe[deren] en daarom zal de regeering gaarne de besprekinge[n] over aanhooren.

De gevaarlijke zijde van het communisme bestaat [daar]in, dat de volksleiders drijven tot aantasting der w[...] van het overheidsgezag. Rustige waarneming ter p[laatse] inzake niet alleen wat gezegd maar ook wat ge[daan] wordt, wettigt voorshands het luiden der alarmklok [niet]. Waakzaamheid is zeker geboden doch geen vrees. [De] regeering zal niet aarzelen de noodige middelen aa[n te] wenden waar en wanneer die noodig zullen zijn. [De] daarvoor ten dienste staande middelen zijn echter wel voldoende. De regeering is ernstig overtuigd da[t er] *geen grond is voor de alarmeerende uitspraken der he[e]ren Kiès en Talma* inzake het communisme.

Spreker behandelt vervolgens de bekende circul[aires,] welke duidelijk en noodig waren. De *circulaire aa[n de] schoolcommissies* wordt volkomen verantwoord geac[ht in] verband met de bizondere positie der onderwijzers in [de] maatschappij. De regeeringsgemachtigde merkt op, [dat] de *Sarekat Rajat* op meerdere plaatsen dusdanig [op]treedt, dat maatregelen van bestuur en politie niet [kun]nen achterwege blijven, hoewel de regeering de [...] beweging waar mogelijk haar uitingsvrijheid wil la[ten].

Betreffende *de taak der overheid op economisch ge[bied]* wordt opgemerkt dat de regeering wel maatregelen [kan] nemen, doch het werk zelf moet door de belanghebben[den] gedaan worden. Auto-activiteit dient voorop te sta[an].

De *Locomotief* van 3 en 4 Nov. bevat een redaction[eele] beschouwing over het *Oost-Indisch communisme,* ter[wijl] het *Soer. Hbl.* van 4 Nov. *de beste strijdmethode* en [de] *Java-Bode* van 7 Nov. *het Communisme in den Volks[raad]* bespreekt.

De *Locomotief* van 6 Nov. geeft haar *oordeel over [het] debat tusschen prof. Van Embden en generaal Snijders* [en] betoogt, dat *„qui se fait brebis, le loup le mange"....* [Het] artikel besluit:

In den Volksraad heeft ook de heer *mr. 's Jacob* bij [de] Vlootweldebatten er op gewezen, dat Indië, weigerde [het] thans de millioenen te betalen voor de meest minim[ale] defensie ter handhaving van zijn neutraliteit, na [een] eventueel conflict de rekening van de door anderen [voor] ons overgenomen handhaving dier neutraliteit dubb[el] dwars zou hebben te voldoen. Want zoo goed als het [een] fictie is, dat Nederland, legde het de wapenen neer, [in] eer en goed en grondgebied zou worden ontzien, zoo [ook] is het een fictie, dat dit bij oorlog in het Oosten met [Indië] het geval zou zijn. Wat wij verzuimden, zouden and[eren] zich haasten te doen, en onder veel ongunstiger [voor]waarden zou Indië te voorschijn komen uit het con[flict]. En wat ook voor Nederland geldt: dat zelfs de kle[inste] krijgsmacht zich door een „coup de main" van alle g[...] op ons gebied zou kunnen meester maken, dat zou [ten] aanzien van het grootste deel van Indië gelden voor [het] maritiem avontuur van elken willekeurigen buur. W[eer]loosheid verzekert niet dat men met rust wordt gel[aten], doch dat men elke krenking, ook van een zwak[kere] partij, met scha en schand heeft te ondergaan. In zoov[erre] liep dan ook het debat in den Haagschen Dierentuin [met] het debat in het Bataviasche Hertogspark parallel, da[t in] beide de schoone theorie zich gesteld zag tegenover [de] nuchtere praktijk. En die praktijk leert nu eenmaal [dat] wie schaap wil zijn door den wolf wordt verslonden.

In het *Soer. Hbl.* van 6 Nov. critiseert A. Z. de *Vloot[wet]debatten in den Volksraad.*

Het Mohammedaansche huwelijk. De Reinleven-beweging en de Javanen.

De regent van Pasoeroean zeide in den Volksr[aad] eenigszins teleurgesteld te zijn door de afwijzende h[ou]ding der regeering tegenover het request van het com[ité] ter verbetering van de huwelijkstoestanden bij de Moha[m]medaansche Inlanders aangenomen. De heer Soejono [ont]veinst zich geenszins, dat het voor een christelijke rege[e]ring steeds een teere kwestie is, in te grijpen op het ge[]bied van Mohammedaansch recht, *doch waar de wensch [...] uit de Moslimsche bevolking-zelf opkwam,* en [niet meer] gevraagd wordt dan het benoemen eener studie-commis[]sie van deskundigen op het gebied van Mohammedaansch recht, bepleit spr. alsnog op het verzoek te willen inga[an]. *(Soer. Hbl.,* 4 Nov.)

Den 13den Nov. zou door de Semarangsche afdeeling der *Reinlevenbeweging* een groote propaganda-verga[de]ring gehouden worden, waar sprekers van verschillende richtingen het woord zullen voeren.

Reeds gedurende langen tijd — zoo wordt aan de *Loco[]motief* (6 Nov.) vanwege het bestuur gemeld — werd [...] eene uitgebreide correspondentie gevoerd tusschen [...]

...meen secretariaat der Reinlevenbeweging voor Ned.-...ië en de centrale commissie (hoofdbestuur) in Neder...nd over de vraag, of in polygamie levende Inlanders, die ...igens ons Reinheidsideaal geheel onderschrijven, doch ...ar hun godsdienst dit toestaat, er meer dan één vrouw ...ahouden, mochten worden toegelaten als lid der ...levenbeweging. In dit verband werd bezien de patriar... toestand in het oude Israël, en, ook andere facto... in aanmerking genomen, kwam de centrale commis... laatste tot het nemen van de volgende beslissing: ...e beginselverklaring heeft steeds het karakter ge... een ideaal, waarnaar wij te streven hebben; en ...e het daarin vooropgestelde als zoodanig erkent, ...lijk tracht het zooveel mogelijk te benaderen, en ...verwezenlijken, is als lid welkom. Ook al schiet hij in ...enspraktijk nog in vele opzichten tekort. De Rein...beweging legt aan hare leden geen maatstaf van ...akheid aan, alleen stelt zij een gerechtvaardigden ...van oprechtheid in den uitgedrukten wil om naar ...hoogere te streven. Het komt de Centrale Commissie ...dat dit evenzeer geldt voor belijders van een an... godsdienst, die zich te goeder trouw aan de zede...n, door dien godsdienst gesteld, hebben gehouden. ...ook voor Mohammedanen, die meer dan één vrouw ...n, en volgens hun godsdienst mogen hebben. Aller...zou de R. L. B. mogen verlangen, dat die vrouwen ...olen worden; integendeel ware dit moeilijk te ... met de tegenover haar ontstane verantwoordelijk... Doch de Mohammedaan, die lid van de R. L. B. ...zal erkennen, dat hetgeen door den godsdienst ...oofd is, daarom nog niet altijd de hoogst bereik...orm van reinheid behoeft te zijn; dat er in dezen ...ne stijging mogelijk is, en dat, waar een huwelijk ...ne vrouw aangegaan is, het nemen van meerdere ...edelijke stijging is, en dus niet in de richting van ...reven onzer leden."

...Java-Bode van 8 Oct. besprak: *Het huwelijk in In...ië*; die van 31 October: *Huwelijkstoestanden on...e Mohammedanen.*

Gratie voor Macaré. De zaak Larsen.

...Macaré is gratie verleend; *de doodstraf*, waartoe ...veroordeeld was, is gewijzigd in levenslange gevan...straf.

...Macaré is — aldus de toelichting van de *Deli Crt.* (10 ...) — de man, die te Soerabaja een gezin van vier ...onen vermoordde. Het bericht, dat de G. G. hem ...schonk, zal zeker met eenige verbazing worden ...men, al is deze beslissing niet geheel onverwacht. ...der Java-bladen wist te vermelden, dat het Hoog...tshof den landvoogd adviseerde het verzoek van ...ré om gratie niet in te willigen; maar bovendien ...ekend, dat G. G. Fock geen voorstander van dood...f is. Waar nu in een dergelijk belangrijk geval gratie verleend, is wel te verwachten, dat van toekenning ...odstraf in den vervolge geen sprake meer zal zijn; ...niet onder het bewind van den tegenwoordigen ...voogd. Wij constateeren dit, zonder ons thans ten ...van al dan niet *toepassing van de doodstraf* te stellen. Het vraagstuk is, zeker voor een land ...dië, niet zoo eenvoudig om er zonder meer, op ...van een bepaalde zaak tot een algemeene beslis...n deze te komen.

...Indische Crt. O. J. E. (4 Nov.) maakt melding van de ...ngen, welke den landvoogd verstrekt werden ...Macaré. Gedurende zijn verblijf in de gevange...eft Macaré zich aldaar zoo gedragen, dat wie ge...met hem in aanraking komt, zich afvraagt: hoe ...die jongen een zoo afschuwelijke daad kunnen ...n? Hijzelf toont besef voor den omvang van zijn ...toont diep berouw en tegelijk een ongeveinsde ...ing over het feit, dat hij dát heeft kunnen doen. ...bazing vervult hem geheel en komt meermalen ...gesprek over geheel andere onderwerpen tot uiting ...of anderen onverwachten uitroep. Het blad zijn ...oot aantal bizonderheden bekend, die op het ge...en gedachtenleven van den ter dood veroordeelde ...ssend licht werpen en door elken rechter, die ...zou doen zich ervan op de hoogte te stellen, on...ld als verzachtende omstandigheden zouden wor...ord.

...heeft ...ngdurige zittingen (zie *Deli Crt.* 10, 11 en 12 ...) de Landraad de drie beklaagden, beschuldigd ...den *moord op den assistent Larsen*, vrijgesproken ...s onvoldoende bewijs. Aangenomen is — volgens ...*Deli Crt.* (12 Nov.) —, dat wel het wettig bewijs is ...rd, verkregen in de samenvatting der aanwijzin...n de getuigenverklaringen, niet echter het overtui...bewijs.

...eerbiediging van de uitspraak van dan Landraad, ...tegen ook geen beroep mogelijk is, acht het blad ...noodig te zeggen, dat het te betreuren valt dat in deze moordzaak geen licht is verkregen. In het belang van de veiligheid, speciaal als waarborg in de cultures, is het natuurlijk niet, dat van een dergelijke belangrijke moord de daders niet achterhaald kunnen worden. Waarbij, ondanks het vrijsprekend vonnis, wel mag worden overwogen, dat de overtuiging als zouden deze beklaagden terecht geheel vrij uitgaan, niet is verkregen. De Landraad achtte slechts „voldoende" bewijs voor hun schuld niet geleverd. Ten slotte schrijft het blad een woord van waardeering voor den president van den Landraad, mr. Veenhuyzen, voor de nauwgezette wijze, waarop hij de behandeling der zaak geleid heeft.

De bestuursopleiding.

De *Locomotief* (7 Nov.) geeft een uiteenzetting in zoo huiselijk mogelijken trant van het geschil tusschen den minister van Koloniën en de vereenigde juridische en litteraire faculteiten der Leidsche Universiteit over de kwestie der bestuursopleiding. Het blad concludeert dat het nu vaststaat, dat met de schrapping van artikel 19 van de Hooger-onderwijs-ordonnantie, — dat regelde tot welke betrekkingen de ter Rechtshoogeschool in Indië behaalde graad toegang gaf — *geen principieele beslissing* ten aanzien van een Indische bestuursopleiding in Indië is genomen. Dit punt zal nader aan de orde komen en het zal *dan* het oogenblik zijn om het voor--en-tegen van zulk een opleiding te overwegen.

Onze wegenpolitiek. De automobielbelasting. Ned.-Indische wegenvereeniging.

De *Deli Crt.* (13 Nov.) vestigt de aandacht op *onze wegenpolitiek van den laatsten tijd.* Een jaar of 15 geleden is in Indië plotseling belangstelling ontstaan voor groote doorgaande wegverbindingen in de Buitengewesten. In dien tijd ontstonden de plannen voor de doorsteken door Sumatra, de Regeering liet de wegen over de Karohoogvlakte aanleggen, in aansluiting met den door de Deliplanters begonnen weg van Medan naar die hoogvlakte, de Alasweg en de Gajoeweg werden ontworpen en allerwege werd druk gewerkt aan de groote heirbanen. Men begreep het groote nut van goede wegen voor de verdere openlegging der Buitengewesten, zoowel voor den Europeeschen landbouw, als voor den afvoer van Inlandsche producten, en geheele streken danken aan die politiek hun opleving en welvaart.

Neem b.v. een gebied als de Karohoogvlakte. De aanleg van den 80 K.M. langen weg tot Kaban Djahé, heeft tonnen of millioenen gouds in de zakken der Bataks gebracht en een welvaart verspreid, die niet alleen ongekend, maar ook ongedacht was. De „gril van de Delische tabaksmillionairs" heeft leven en beweging gebracht in een afgesloten en geïsoleerd bergland. De Bataks zijn aardappelen, kool, boonen, uien en andere exportartikelen gaan verbouwen; daarna kwamen talrijke scholen. Zoodra de jongere generatie meer rationeele cultuurmethoden gaat toepassen, de beteekenis van bemesting en herbebossching leert kennen en de mogelijkheden, die in zijn land nog opgesloten liggen, zullen welvaart en ontwikkeling nog meer toenemen. Toen indertijd de weg gereed kwam, vervoerden binnen enkele jaren niet minder dan 1200 ossekarren dagelijks op dien weg de goederen; reeds lang zijn deze door autobussen vervangen.

Door de malaise wordt thans ten opzichte van de wegen eenzelfde politiek gevoerd als ten opzichte van de havens en de „Deli Crt." schroomt niet die politiek als onjuist en kortzichtig te brandmerken, waarbij het land schade lijdt en de ontwikkeling wordt tegengegaan. Nu de begrooting voor 1925 kloppend is gemaakt, bestede de regeering al hare aandacht aan de *verbetering der wegen*, aan *voldoend onderhoud van bestaande-* en aan *aanleg van nieuwe wegen.* Tijdens de malaise heeft de Regeering eerst goed leeren begrijpen *wat de openlegging en ontwikkeling der Buitengewesten voor de schatkist en voor Ned.-Indië beteekent.* Toen is besloten dit alles opnieuw de hand te reiken. Er werd zelfs op de conferentie te Batavia een uitvoerig program voor opgesteld. Op dat program behoort een vooruitstrevende en doortastende wegenpolitiek het eerste nummer te zijn.

De *Deli Crt.* van 14 Nov. pleit voor *een vermindering en wijziging der automobielbelastingen.* De auto is geen luxe-voorwerp meer, doch een bij uitstek practisch en nuttig gebruiksvoorwerp, onmisbaar in een moderne maatschappij. In Amerika heeft men begrepen het nut om het autoverkeer op alle wijzen aan te moedigen en te bevorderen.

Het *Soer. Hbl.* (4 Nov.) bevat de statuten van de op 31 October opgerichte *Ned.-Indische wegenvereeniging.* De vereeniging stelt zich ten doel: *a.* Het verzamelen en mededeelen van technische, economische en administratieve gegevens op het gebied van wegbeheer, wegaanleg en wegonderhoud. *b* Het bestudeeren van vraagstukken

Haarlem en Omstreken.

op het genoemde gebied en het publiceeren der resultaten. *c.* Het geven van adviezen op dat gebied. *d.* Het organiseeren van congressen. Zij kan tot het bereiken van haar doel samenwerking zoeken met andere lichamen.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Vorstenlanden op Java.

In de „Perniagaän" van 15 Juli 1924 wordt gewezen op het feit, dat de Landvoogd van Ned.-Indië, bij gelegenheid van de jongste opening van den Volksraad, het Regeeringsstandpunt, ten opzichte van de Inlandsche volksbeweging, van den vooruitgang der bevolking, van het uitoefenen harer vrijheden, enz., enz. heeft uiteengezet en toen, ten opzichte van het eerstgemelde onderwerp, heeft verklaard, geene bezwaren in den weg te zullen leggen, doch integendeel gaarne de volksstem te zullen hooren, waar die kan leiden tot den vooruitgang van land en volk.

Zij, die echter buiten de wettelijke voorschriften treden en aan het aanzien der Regeering schade trachten toe te brengen, zouden haren sterken arm en haar ijzeren vuist voelen.

Dit duidelijk uiteengezette standpunt is niet alleen geheel in den geest des tijds, doch ook geheel overeenkomstig den wensch van het volk.

Waar de Regeering erkent rekening te moeten houden met de tijdsomstandigheden, daar hoopt de schrijver, dat alle regelingen, die thans nog de vrijheidsbeweging van het volk in den weg staan, uit den weg zullen worden geruimd en het volk zoodoende in staat zal worden gesteld ruimer adem te halen.

Daarna brengt de schrijver in herinnering hoe het hoofdzakelijk de vertegenwoordigers van de Inlandsche bevolking zijn geweest, die in de gewone Volksraadszittingen de vraag naar voren hebben gebracht, waarom het toch zoo lang duurde met de intrekking van het vergaderingsverbod in de Vorstenlanden.

[illegible] duur stelde teleur, niet alleen omdat aan [illegible]ijheidsbeweging van het volk werd te kort ge[illegible]aan, doch ook omdat hij geheime volksbewegingen in de hand werkte.

Men hoopte om die reden, dat dit vergaderingsverbod spoedig zou worden ingetrokken.

Uit de Memorie van Antwoord der Indische Regeering bleek, dat zij van de bewegingen, die goed werden geleid en oprecht het volkswelzijn wilden behartigen, geen moeilijkheden verwachtte en ze dan ook naar vermogen wilde steunen, doch dat zij, alvorens zij tot de intrekking van het vergaderingsverbod overging, eerst het welmeenen van de Residenten in de Vorstenlanden wenschte te vernemen.

Wellicht dat in de maand Juli de intrekkingsordonnantie kon worden verwacht.

Men stelde deze houding van de Regeering op hoogen prijs, aangezien zij in overeenstemming was met hetgeen de Landvoogd bij gelegenheid van de opening van den Volksraad had gezegd.

Een in Indië ontvangen Aneta-telegram maakt echter thans melding van eene in Nederland genomen beslissing van de zijde van het opperbestuur, dat het tijdstip voor de intrekking van het vergaderingsverbod in de Vorstenlanden nog niet was aangebroken.

De motieven, welke tot die beslissing aanleiding hebben gegeven, waren er niet bij vermeld, met het gevolg dat men, naar schrijver's meening, zich in Indië gevoelt als te zijn op een schip met twee roergangers, die ieder hun eigen koers willen volgen, doch die aan het schip geen stuurvastheid geven.

In Indië volgt men met belangstelling de verdere afwikkeling dezer aangelegenheid en zij zou zeker leiden tot de vraag, of, wanneer de bevelen uit Nederland moeten worden opgevolgd, het opperbestuur zoo weinig vertrouwen heeft in het Indisch bestuursbeleid, dat, met voorlichting van de vertegenwoordigers der Inlandsche bevolking in den Volksraad, geheel en al op de hoogte van den gang van zaken is.

Men hoort in Nederland wel beweren dat de Indische Regeering een werktuig is in handen van het Departement van Koloniën, zoodat, als deze beschuldiging overeenstemt met de waarheid, aan een spoedig tijdstip van intrekking van het vergaderverbod in de Vorstenlanden moet worden getwijfeld.

Doch de meening van de Indische Regeering stemt overeen met die van de massa, die de overtuiging is toegedaan, dat de langdurige handhaving van het vergaderingsverbod aanleiding moet geven tot versterking van het aantal geheime vereenigingen, wier vijandige actie eerst dan wordt opgemerkt, als men er tegen st[...]

De hier besproken aangelegenheid is eene zaak [...] hoog gewicht, zoowel voor de Indische Regeering [...] voor het volk.

Of de Indische Regeering zich de beschuldig[ing] waarvan boven sprake is, zal laten welgevallen, is [na]tuurlijk aan den schrijver onbekend, doch hij [heeft] niettemin deze zaak aan de Inlandsche volks[...] duidelijk uiteengezet en deze gelegenheid gegeve[n] weten dat de Indische Regeering gaarne de opre[chte] volksstem wil hooren en met het Inlandsche ele[ment] in Indië wil samenwerken.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Chineesche belangen in Ned.-Indië.

In de „Perniagaän" van 16 Juli 1924 schrijft de [...] soon, die zich „Tj." teekent, over dit belangrijke [on]derwerp, dat, wanneer men de aandacht vestigt op [...] vele en verschillende aangelegenheden van de In[lan]ders en Chineezen in Ned.-Indië, welke dagelijks [...] oplossing vragen, dat dan duidelijk aan het licht ko[mt] hoe moeilijk het is om, bij de bestaande organis[atie] al die belangen, vooral ook van de Chineezen, te [be]hartigen en aan aller wenschen te voldoen.

Het aantal Inlanders in Indië op 40 millioen s[...]lende, kunnen de betrekkelijk weinige adviseurs al [...] belangen niet behartigen en is het gevolg daarvan, [...] de behandeling van vele belangrijke onderwerpen [...] worden uitgesteld.

Met de Chineesche volksgroep, die zich in In[dië] heeft afgescheiden, is het niet anders gesteld en is [...] aantal Chineesche adviseurs veel te gering voor [...] tegenwoordige sterkte.

In het onderhoud dat mr. Yang, vice-secretaris [...] het Chineesche Departement van Buitenlandsche [...] Wellingken, die in het gevolg was van mevrouw [...] Minister Koo *), echtgenoote van den Chineeschen [...] Buitenlandsche Zaken, ter hoofdplaats Semarang [...] met den Majoor der Chineezen, den heer Tan Si[...] Lip, aldaar, wees deze laatste op de gebreken, w[...] de emigratie van Chineezen naar Ned.-Indië aankl[even] en welk een last deze aan de Chineesche officier[en] hoofden bezorgen.

De Majoor drukte bij die gelegenheid zijn spijt [uit] dat het Departement van Buitenlandsche Zaken te [Pe]king zich zoo weinig liet gelegen liggen aan de be[han]deling der reispassen van die Chineezen, welke [naar] Ned.-Indië willen vertrekken.

Deze aangelegenheid is van groot belang voor [het] Chineesch publiek, dat zijne aandacht daarop ge[ves]tigd houdt.

Wat verder in dat onderhoud is behandeld, is [...] publiek niet te weten gekomen, hoofdzakelijk om[dat] het gesprek werd gevoerd in de taal der Mandarijnen en de Majoor daarbij gebruik moest maken van een [...]

Toch weet men nog te zeggen dat op de vraag [van] Mr. Yang, hoe sterk de Chineesche volksgroep in In[dië] was, de Majoor-Chinees opgaf de getallen van één mil[lioen] voor geheel Java, waarvan 200.000 te Semarang.

Gegeven deze opgave, het geringe aantal Chineesche adviseurs voor Chineesche zaken en de kleine kan[toor]gebouwen van de Chineesche officieren, is het [ant]woord niet moeilijk op de vraag, waarnaar de Chi[neezen], die voor hunne zaken bescherming zoe[ken], zich moeten richten.

Het is onder die omstandigheden niet onverklaar[...]baar, wanneer zij uit spijt zich aansluiten bij politie[ke] bewegingen in de lijn van het bolsjewisme.

Het ligt thans in de bedoeling het Instituut van [...] Chineesche officieren, dat van geen nut meer is v[oor] het Chineesch publiek en het Europeesch Bestuur, [op] te heffen, doch de schrijver vraagt zich daarbij af, [of] het wel goed is onderzocht dat die maatregel in [het] belang van dat publiek zal zijn.

Hij meent daaraan te moeten twijfelen, wanneer n[...] het aantal kantoren voor Chineesche zaken niet word[t] uitgebreid en het aantal adviseurs voor Chineesche za[...]ken niet wordt versterkt.

Hetgeen de heer Han Tiauw Tong met betrekking tot dit onderwerp in den Volksraad heeft gezegd, heeft zijn volle instemming en behoeft hij daarop dus n[iet] terug te komen; alleen wil hij er nog op wijzen dat [de] toestand der Chineezen in Indië in zooverre versch[...]

*) Volgens de mededeeling in de nieuwsbladen vertoefde Mevr. Wellington Koo te Semarang voor de regeling van de nalatenschap [...] Vaders, den vorigen Majoor der Chineezen.

van dien van elders, dat hun hoofdbelang in hoofdzaak is de handel.

Wanneer deze handelsbelangen voldoende worden behartigd en beschermd, bestaat er, zijns inziens, geen bezwaar het instituut der Chineesche officieren af te schaffen.

De toestand der Chineezen is anders dan in Groot-China, waar het volk, in navolging van het Westen, zich met de politiek gaat bemoeien en politieke bewegingen op het getouw zet.

Doch, behoudens een kleine groep van personen van minder goede kwaliteit, zijn de Chineezen in Indië over het algemeen eenstemmig en zorgt iedereen rustig voor zichzelf, met eerbiediging van de rechten van anderen.

Het besturen van zulk eene organisatie, die slechts vermeerdering van leiders vraagt, is onder die omstandigheden niet moeilijk.

Die leiding behoeft in de toekomst niet uit te gaan van parade Chineesche officieren, doch kan geschieden van uit een sterk vermeerderd aantal kantoren voor Chineesche zaken, die op voldoende wijze zijn uitgerust om de klachten van eene 1 millioen sterke volksgroep van Chineezen aan te hooren en te behandelen.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met eene beschouwing van den hr. A. Scheltema de Heere, gewijd aan de nagedachtenis van zijn neef, J. F. Scheltema de Heere, M. A., Ph. Dr., geb. te Makassar 16 Mei 1885, overl. te Londen 13 Juni 1922. Het is de geschiedenis van een buitengewoon begaafd man met een even werkzaam als bewogen leven.

De hr. J. F. C. Nienhuis, oud-Hoofd van het gevangeniswezen in Ned.-Indië, geeft een kleine bijdrage, getiteld: „De geperfectionneerde galg", waaruit opnieuw blijkt het fatalisme van den Oosterling, die den dood niet vreest. Schr. vertelt van zijn bezoek aan de gevangenis te Kuala Lumpur, waar hem de werking werd uitgelegd van een soort schavot. Met groote belangstelling volgde ook de Chinees die den volgenden dag terecht gesteld zou worden, de uitlegging!

De hr. P. C. van der Wolk geeft weder een vervolg van zijn artikelenreeks over het Animisme.

In weinige, maar zeer welsprekende woorden wordt hulde en dank gebracht aan de vliegers die den tocht Nederland—Indië volbrachten.

Overigens de gewone Rubrieken. Varia. — Revue van brochures. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. Er wordt in deze rubrieken veel wat behandeld dat speciale vermelding verdient, doch onze plaatsruimte laat dit niet toe; alleen zij de aandacht gevestigd op het redactioneele stuk: „Gelijkstelling der pensioenen voor militairen welke voor of na 1 Jan. 1920 gepensionneerd zijn", waarin de schr. een overzicht geeft van den inhoud van verzoekschriften of open brieven (van verschillende vereenigingen) welke die gelijkstelling beoogen. Een dier geschriften, uitgegeven door het Verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren van het N.-I. L., onderwerpt de schr., die overigens een warm voorstander is van de gelijkstelling[1], aan critiek, in het bijzonder omdat de brochure geïllustreerd met 17 portretten van in kommervolle omstandigheden hun leven voortslepende invaliden, waarvan er 16 door de normaliseering weinig of niets beter zullen worden.

Indonesische en Indische democratie.

Aldus de titel van een proefschrift van Dr. B. J. Haga (N. V. Handelsdrukkerij De Ster te 's-Hage). De schr. behandelt in dit omvangrijke geschrift achteenvolgens: democratie in dorpen, dorpenbonden en federaties van dorpenbonden; democratie in zelfbesturende rijken; democratie in Inlandsche vereenigingen; en Indische democratie, omvattende de decentralisatie-wetgeving, de locale raden voor Indonesiërs, de provinciale en regentschapsraden, de waterschapsraden, den volksraad en de gouvernementsorganisaties van inheemsche zaak.

Een deskundige bespreking van dit belangrijke boekwerk in een der volgende Nrs. van het Kol. Weekbl., is ons der Redactie toegezegd.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 19 bevat weder een vervolg van de artikelenreeks over het zieleleven der Indonesiërs, door N. — Onder het opschrift: „Van Amsterdam naar Batavia, over 15000 K.M. met een Nederlandsch vliegtuig", brengt Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis hulde aan de moedige daad van het driemanschap Van der Hoop, Van Weerden Poelman en Van der Broeke. — Verder geeft de hr. L. Tip het slot zijner beschrijving van het zoo belangrijke visscherij-bedrijf te Bagansiapiapi, op Sumatra's Oostkust. — Alle bijdragen bevatten belangwekkende afbeeldingen.

[1] Getuige o.a. zijn desbetreffend artikel: De Indische oud-gedienden en den rang van officier (Ind. Gids. Sept. '24).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 19. Portret van den hr. K. A. R. Bosscha met onderschrift. — Een praatje over groenbemesters (vervolg), door K. — Rubberverpakking in tabaksmatten, door H. — Bijenteelt (Belangstelling. — Bijenteelt op een Banjoewangische boerenkolonie. — Raadgevingen. — Kruisingsproeven). — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 10 Dec. bevat het eerste gedeelte eener beschouwing van den hr. A. B. J. Prakken over Curaçao. Veronderstellende dat de bewerker der rubriek Curaçao in dit blad er nader de aandacht op zal vestigen wordt hier volstaan met de mededeeling dat de hr. Pr. den economischen toestand op het eiland zeer rooskleurig inziet, zoo zelfs dat behoudens buitengewone tegenvallers het in de komende jaren zich zelf zal kunnen bedruipen.

Zending- en Missie-Periodieken.

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging. Dec. '24. Ons afscheid van onze vrienden in Mekonggaland (Zuid Oost-Celebes), door H. van der Klift. — Nederlandsche Zendingsschool te Oegstgeest. Bepalingen omtrent de toelating, door Dr. F. J. Fokkema.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Nov. '24. Onze koloniale Missiën. Overzicht van den feitelijken toestand onzer Missiën in Oost- en West-Indië (met kaart). — S. Franciscus op Amboina, Ternate en Moro, door B. J. J. Visser. — Hindoeïsme, door Pr. F. van Loon, Pastoor der Klingen te Medan. — Nias, door Pr. Aurelius. — Missie der Ursulinen der Romeinsche Unie op Java, door M. S. — Wijziging van Art. 123 Regeerings Reglement.

De Banier. 24 Oct. '24. Huwelijk en echtscheiding onzer Inlandsche Christenen op Java (slot), door Dr. B. J. Esser. — Missionaire Pandita Djawa's, door W. F. C. van Helsdingen (Ibid. 31 Oct.).

Nederlandsch Zendingsblad. Dec. '24. Onze Evangelisatieschool in Deli, door J. H. Neumann. — Onze tweede Javaansche predikant, door S. S. de Vries. — Prof. Dr. J. M. J. Schepper (met portret). — Het zendingswerk in Suriname. (Met ill.).

Ned. indisch Rubber- en Thee-Tijdschrift.

Uit den inhoud van No. 20 (1 Nov. '24). Rubberproducenten Vereeniging. Verslag der vergadering, gehouden te Batavia op den 9en Oct. '24. Onderwerp: De Inlandsche rubber in de Buitenbezittingen. — Advies aan importeurs van planten, stekken, bollen, knollen en zaden. Uitgegeven door het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg. — Theecultuur in China. — De rol en het belang van de kalk in den landbouw.

Een nieuw cultuurtijdschrift.

In bovengenoemde afl. van het Rubber- en Thee-Tijdschrift leest men: Twee jaar geleden bleek ons de noodzakelijkheid, aan het sedert 1916 bestaande *Rubbertijdschrift*, eene afdeeling voor de *Theecultuur* toe te voegen. Sedert werd er gestreefd naar grootere uitbreiding om te komen tot alle *Indische culturen*, de bloemen- en groententeelt enz. De voorbereidingen tot reorganisatie zijn thans zoover gevorderd, dat binnen enkele dagen een Proefnummer zal verschijnen van: *De Indische Culturen*, met ondertitel: *Teysmannia*, waarin per 1 Jan. 1925 zal worden opgenomen de 10e jaargang van het N. I. Rubber- en Th. T.schr. De door ons ontvangen toezeggingen van medewerking en sympathiebetuigingen, zoowel uit de kringen der geleerden als uit die der planters zijn van zoodanigen omvang, dat wij niet twijfelen of het georganiseerde blad zal, evenals zijn voorganger, beantwoorden aan het doel, hetwelk wij ons voor oogen hebben gesteld.

Vanaf 1 Januari 1925 wordt dus ons tijdschrift een populair wetenschappelijk blad voor alle Indische culturen, dat in degelijkheid het vroegere *Teysmannia* zal evenaren.

Morks' Magazijn.

In het Nov.-Nr. besluit de hr. J. Koning zijn interessante artikelenreeks: Ned. Indische verzamelingen in buitenlandsche musea.

Rupsm A journal of Oriental art.

In No. 17 van dit in Calcutta verschijnend driemaandelijksch orgaan is een vertaling opgenomen van Dr. F. D. K. Bosch' studie over de herkomst van de Hindoe-Javaansche kunst: „A hypothesis as to the origin of Indo-Javanese art".

No. 18 bevat een geïllustreerde bijdrage van Martha A. Muusses: „Features of Indo-Javanese images", eveneens oorspronkelijk in het Nederlandsch verschenen en door S. Koperberg vertaald.

De Taak.

Inhoud van jaarg. 7, No. 2. Auto-activiteit. — Irrigatie en landbouw (wordt vervolgd). — Het taalvraagstuk bij het Inlandsch onderwijs. — Nog eens het derde onderwijs-congres (te Batavia), door A. J. Koens.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 50. De suikerindustrie van de Hawaii-eilanden, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Reisboeken, door F. W. C. — Korte mededeeling betreffende den uitvoer van een aantal Indische producten. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een opgave van recente literatuur over economische zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen, brandstoffen, waterkracht, enz.

Indisch nummer van het Groningsch Studentenweekblad.

Het 13 Dec.-Nr. van het ongeveer 3 maanden geleden opgerichte Groningsche Studentenweekblad is in zijn geheel een Indië-nummer; de volgende bijdragen zijn er in opgenomen: Ter inleiding, door D. — Naar Indië? door Prof. Treub. — Adatrechtelijke studie, door Prof. Mr. J. C. Kielstra. — De agiowet in de Inlandsche samenleving, door G. Gonggrijp. — De strijd tegen beri-beri en malaria in de tropen, door Dr. D. J. Hulshoff Pol. — Middelbaar en mulo-onderwijs in Ned.-Indië, door C. Lekkerkerker. — Gebrek aan belangstelling voor- en aan kennis van Indië, door George Nypels. — De Indologen-vereeniging te Leiden, door H. W. J. S.

* * *

Uit Soerabaja's omstreken, door S. J. Geerts—Bonner. I. Soetji. Met ill. — Moeara Tjiasem, 29 Mei—2 Juni 1916, door A. W. Spennemann. (De Tropische Natuur. Nov. 1924).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1924, No. 45. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, Weltevreden).

Naar Indië, voorheen en thans. (Het Nederl. Zeewezen. 29 Nov. en 6 Dec. '24).

Een Toradja-legende, door P. Lok. (Vrije Arbeid. Nov. '24).

De toestand der Indische financiën (vervolg), door M. (De Vrijheid. 10 Dec. '24).

Grisee, door M. W. O. (Met ill.). — Batoer's haan. (Een vertelling uit de Padangsche Bovenlanden), door W. J. L. Kloosterman. (Eigen Haard. 13 Dec. '24).

De electrische hoogspanningsleiding Oebroeg-Antjol, door ir. W. J. de Breuk. Met kaartje. (De Ingenieur. 13 Dec. '24).

In Java's binnenland, door Marie. Met ill. (Holland Express, 13 Dec. '24).

Tapioca in Java. The growth of the industry. (Netherl. Indies Review. Dec. '24).

't Oost-Indische Huis (te Amsterdam), door S. Kalff. (De Indische Verlofganger. 12 Dec. '24).

BOEKAANKONDIGING.

Bij Elsevier's Uitgevers-Maatschappij te Amsterdam zagen het licht: „Miraculeuze Verhalen", wonderlijke geschiedenissen der stof, door Dr. W. van Bemmelen. Deze verhalen zijn te voren verschenen in week- of maandbladen en thans gebundeld. Men zou ze in zoover populair-wetenschappelijk kunnen noemen dat de wetenschap hier gestoken is in een zeer aantrekkelijk kleed van kunst en phantasie. De kennisgeving van deze schetsen, stalend voor den geest, is voor jonge — en oudere — menschen, juist in dezen tijd, in hooge mate aan te bevelen. Zulke lectuur moest meer op onze boekenmarkt komen.

Tevens verscheen bij dezelfde Maatschappij het 34e No. van de Algem. Bibliotheek: „De Cultureele beteekenis van het lichtbeeld, door H. C. Verkruijsen. Dit werkje bevat het gansche „filmwezen" wat wel blijkt uit de 6 hoofdstukken, elk weer onderverdeeld. De hoofdstukken dragen achtereenvolgens tot opschrift: Herinneringen en Overdenkingen (ter inleiding), Aanschouwing, begrip en kunst met betrekking tot het lichtbeeld, Het vaste lichtbeeld in het onderwijs, De film in het onderwijs, Beeld, verbeelding en Idee, Tooneel en filmbeeld. Zij die zich dit belangwekkend studiewerkje aanschaffen, zullen zich niet beklagen.

Naar en in Tropisch Nederland, luidt de titel van een aardrijkskundig lees- en leerboek over Ned. Oost-Indië voor de scholen in Nederland (Mulo, H.B.S. en Gymn.) door J. W. Croes, oud-Indisch Schoolhoofd te Rijswijk (Z.-H.). Het boekje wordt uitgegeven bij Blankwaardt en Schoonhoven aldaar en is verlucht met 7 kaartjes en 91 plaatjes.

Het doel van den schrijver is geweest om, naast de aardrijkskundige kennis welke hij Jong-Holland wil bijbrengen, tevens belangstelling voor Indië op te wekken. — In deze beide opzichten — wie zal het tegenspreken? — valt er hier te lande nog wel wat te doen. En dan kan van dit werkje getuigd worden dat het, blijkens de indeeling van de stof en de wijze van bewerking, in hooge mate bevorderlijk is zoowel aan het verkrijgen van meerdere kennis van, als aan het opwekken der belangstelling voor Indië.

Suriname.

Onder het hoofd *„Surinaamsche Katoen-, Landbouw- en Handel Maatschappij"* schrijft „De West" van 7 November:

Over enkele dagen zullen de statuten dezer Surinaamsche Katoen-, Landbouw- en Handel-Maatschappij worden afgekondigd. Zij is een vertakking der American Dutch Guiana Cotton Corporation. Het kapitaal van de nieuw opgerichte maatschappij bedraagt honderd duizend gulden. Directeur, tevens vice-president is de heer W. P. Anderson.

De heer Anderson arriveerde in de maand Mei van dit jaar in Suriname, om een onderzoek in te stellen naar cultuurmogelijkheden, in de eerste plaats katoen. Wij hadden het genoegen om in ons nummer van ... Juni j.l. de eerste indrukken van den heer Anderson mede te deelen, die niet ongunstig waren. Gisteren, vóór zijn vertrek naar Nickerie, waar de nieuwe onderneming haar eerste operatiën aanvangt — was hij zoo welwillend ons nogmaals te woord te staan.

Hij deelde ons mede, dat de katoenproeven in Suriname met nauwgezette aandacht worden gevolgd in de Vereenigde Staten, niet alleen door het Landbouwdepartement aldaar, maar ook door anderen. Men is daar gaarne bereid tot elke medewerking om die proeven te doen slagen. In leidende Amerikaansche kringen wordt de heer Anderson beschouwd als een knap deskundige, inzonderheid op het gebied der katoencultuur en bovendien als een actief man. De combinatie, die hem hierheen zond, was dan ook bereid om op zijn advies een plaatselijke vennootschap te stichten en een eigen proefveld te houden ter bestudeering van de beste wijze van cultuur, plantselectie, zaadproductie en al wat verder bij deze cultuur te pas komt. Voor dit doel is in Nickerie het Gouvernements-proefveld overgenomen (in huur). De beschikbare oppervlakte voor dit doel bedraagt 50 akkers.

Op onze vraag of de heer Anderson hier goede kansen aanwezig achtte voor de katoencultuur, antwoordde deze: die kansen zijn buitengewoon, indien voldaan wordt aan de volgende voorwaarden: goed land, uitstekende afwatering en mogelijkheid van irrigatie met zoet water, goede zaadkeuze, een juiste bepaling van de breedte der bedden, zoomede van de wijdte tusschen de rijen en tusschen de planten onderling en een zeer zorgvuldige cultuur ter bestrijding van insecten- en andere plagen. Het klimaat in de strook vlak aan de kust, zoo ook regenval en vochtigheidsgraad zijn gunstig.

Afgescheiden van plagen van minder belang, kent de heer Anderson op dit oogenblik in Suriname slechts twee ernstige vijanden der cultuur: de groene span-rupsen die aan de bladeren vreten en de red-stainers (in Suriname meer bekend onder den naam van cotton stainers), die een gat boren in de bollen, waardoor de katoen beschadigd wordt.

Beide vijanden zijn echter, naar de meening van den heer Anderson, onder den duim te houden. De span-rupsen door de velden schoon te houden, niet

...van wied en alles wat er verder op groeit buiten katoen, maar ook van doode plantenresten en door de onmiddellijke omgeving van het veld schoon te houden. De red-stainer, die gevaarlijker is, moet worden bestreden door alle broedplaatsen uit te roeien, in het bijzonder de silk cotton tree (Eriodendron Anfractuosum) in Suriname gewoonlijk genoemd kankantree.

De heer Anderson vestigt zich in het district Nickerie, waar door zijn onderneming een eigen huis is aangebracht. Ten aanzien van zijn verdere plannen verklaarde hij zich voorloopig niet te kunnen uitlaten. Ten slotte bevestigde de heer Anderson, op een vraag van ons, dat hij nog steeds de Sea Island katoen als de aangewezene beschouwt voor verbouw aan de Surinaamsche kust. De katoen van Suriname wordt verkocht onder het merk: S. S. I., wat beteekent: Surinaamsche Sea Island katoen.

* * *

„De West", van 11 November, heeft de volgende mededeeling ontvangen, onderteekend door de Javaansche vereeniging Tjintoko Moeljo en de Britsch-Indische vereeniging Nawa Yuga Oeday: Van oordeel, dat het vaak mogelijk en wenschelijk is dat Javanen en Hindostani's samenwerken bij het behartigen van hun parallel loopende belangen, hebben de Javaansche vereeniging „Tjintoko Moeljo" en de Hindostansche vereeniging „Nawa Yuga Oeday" een voorloopige overeenkomst aangegaan om gezamenlijk op te treden, waar dit wenschelijk zal voorkomen.

Zij meenen hiervan hun geachte medeburgers in kennis te mogen stellen.

* * *

Over „*Uitvoer van sinaasappelen*" schrijft „De West" van 14 November:

Wij kunnen thans het resultaat mededeelen van de verschepingen van sinaasappelen die onder leiding van het proefstation plaats vonden.

Onze lezers weten reeds, dat de eerste bezending gemiddeld per verscheepte kist netto ƒ 4.80 opbracht waardoor juist ongeveer de kosten gedekt waren, hieronder begrepen het bedrag van één cent per sinaasappel, aan de landbouwers uitgekeerd).

De opbrengst van de tweede bezending, bestaande uit ruim driehonderd kisten, is geweest netto ƒ 6.50 per verscheepte kist.

De opbrengst van de derde bezending (die slechts ... kisten bedroeg) was ƒ 7.70 per verscheepte kist. Een bemoedigend verschijnsel is, dat het percentage dat rot aankwam, bij de laatste verscheping minder hoog dan te voren.

De verscheping was een maand onderbroken, daar tengevolge van de abnormale droogte in de eerste helft van het jaar, de pluk eenige maanden achteruitgezet is. Binnenkort zal echter de nieuwe oogst beginnen, zoodat wellicht reeds deze maand de verscheping hervat kan worden. Het seizoen is dan echter voor den afzet in Nederland minder gunstig, in verband met het aanbod van elders. Zoolang echter een prijs van gemiddeld zes gulden per verscheepte kist gemaakt kan worden, wordt de verzending de moeite waard geacht.

* * *

In verband met de voorgaande mededeeling nemen wij uit „De West" van 7 November nog het volgende over:

Naar wij vernemen heeft de Minister het crediet voor het bouwen van een sinaasappelenpakhuis geweigerd. De Minister is van oordeel, dat het niet daarvoor zoo groot behoeft te worden aangelegd, terwijl hij bovendien rapporten heeft, waaruit zou blijken, dat met een minder kostbare inrichting kan worden volstaan.

Voorloopig zal men dus doorgaan met de vruchten met de hand in te pakken, wat meer moeite geeft, maar ook wel beantwoordt.

De Surinaamsche sinaasappelen blijven in Nederland in den smaak vallen. Men is daarom in Nederland van oordeel, dat het geen aanbeveling verdient de vruchten geel te kleuren; juist om ze aan hun kleur van andere soorten te kunnen onderscheiden. Het komt soms voor, dat Zuid-Afrikaansche of andere sinaasappelen in Amsterdam worden rondgevent onder den naam Surinaamsche sinaasappelen. Toen men een rondventer er op wees, dat hij andere sinaasappelen verkocht voor Surinaamsche, merkte de leukert op: „Alle Surinaamsche zijn zoo lekker zoet!"

* * *

Het „Algemeen Handelsblad" van 6 December bevat de volgende aankondiging:

„*Voor lepra-lijders in Suriname.* De foto-pagina geeft enkele afbeeldingen van de kolonie Suriname, waarvan Nederland over het geheel nog te weinig weet. De Surinamers hebben recht op onze belangstelling en op onze hulp. En dit laatste geldt wel vooral voor dat deel van de bevolking, dat lijdt aan de vreeselijke ziekte lepra.

De „Vereeniging ter verpleging van Lepralijders in de Kolonie Suriname" trekt zich, zooals de naam zegt, het lot van deze ongelukkigen aan en het is ten bate van haar arbeid, dat een gezelschap amateurs, onder leiding van mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum, een „Liefdadigheidsavond" heeft voorbereid, welke op Woensdag 10 December, 's avonds acht uur, in Bellevue wordt gegeven.

Een uitvoerend comité is gevormd met het doel den avond zoo goed mogelijk te doen slagen. Leden daarvan zijn o.a. jhr. F. J. E. van Lennep, mevrouw baronesse Van Heemstede—Beels, mevrouw baronesse Taets van Amerongen—Baud, mevrouw Schoon—Rehbock, de heer C. F. Gülcher en jhr. P. J. Six, Keizersgracht 292, telefoon 32531, bij wien kaarten verkrijgbaar zijn.

Dr. C. F. Schoch, president-directeur van de Surinaamsche Bank, zal den avond met enkele woorden inleiden, waarna de mooie Surinamefilm zal worden vertoond. De oud-gouverneur van Suriname, de heer Staal, zal de rolprent toelichten.

De film werd op initiatief van den tegenwoordigen gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, die thans in ons land vertoeft en den liefdadigheidsavond hoopt bij te wonen, opgenomen en geeft een overzicht van het belangwekkendste en schoonste deel der kolonie. Dan volgt de opvoering van „In Toetanchamen's Graf", revue in één bedrijf van mevrouw baronesse W. C. gravin van Limburg Stirum—baronesse Van Heemstra, dochter van den gouverneur."

Omtrent de uitvoering lezen wij in het „Handelsblad" van 11 December:

„Suriname, de schoone Nederlandsche kolonie, is gisteren op den liefdadigheidsavond, dien de Protestantsche vereeniging ter verpleging van lepralijders in de kolonie Suriname in het gebouw Bellevue georganiseerd had, op de film vertoond. Het wondermooie gewest, met zijn uitgebreide bosschen, met zijn rijken bodem, die slechts op ontginning door het moederland wacht.

De heer Staal, oud-gouverneur van Suriname, heeft voor de talrijke bezoekers van dezen avond, over West-Indië verteld. De cultures van het land, de stad Paramaribo, de haven en nog veel meer werden in deze bekende film op het doek gebracht en de heer Staal heeft er daarbij op gewezen, welke mogelijkheden in de West nog vervuld kunnen worden — en wat ook de taak van Nederland tegenover zijn kolonie is.

Na de belangwekkende filmvertooning werd de revue „In Toet-ank-amens graf", door gravin Van Limburg Stirum, opgevoerd. Het spel, dat in Toet-ank-amens grafkamer speelt en waarin allerlei aardige tafereelen voorkomen, werd door de medespelenden op vlotte wijze vertoond en met een welverdiend applaus bekroond. Muziek en dans besloten dezen welgeslaagden weldadigheidsavond."

* * *

Op de zesde wetenschappelijke samenkomst van Indische Landbouwtechnici te Wageningen, op 11 December gehouden, heeft Prof. M. F. Visser een rede gehouden over motortrekkers.

Het Departement van Landbouw in Suriname zou goed doen kennis te nemen van deze rede, waarin vraagstukken behandeld worden die ook in Suriname aan de orde zijn of spoedig aan de orde zullen komen.

* * *

Tweede Kamer. Ingediend is een wetsontwerp tot voorziening in het kastekort van den Surinaamschen dienst gedurende de jaren 1925, 1926 en 1927. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

Daar voor de omzetting van de Surinaamsche vlottende schuld in vaste schuld de omstandigheden nog steeds niet gunstig zijn, meenen de ministers van koloniën en van financiën het tot ultimo 1927 in den vorm van kasvoorschotten uit 'Rijks schatkist op te nemen bedrag, evenals in het voorafgaande driejarige tijdvak, op ƒ 16.000.000 te moeten ramen.

* * *

Suriname is nu ook een beeldhouwer rijk. Wij lezen in „De West" van 21 November:

„De heer Mezas, die een geboren beeldhouwer schijnt

te zijn, heeft weder een mooi stuk werk geleverd: het beeld van een padvinder, uitgesneden in mahoniehout. De gelijkenis is treffend. De padvinder, naar wiens beeld dit is gemaakt, is een zoontje van Dr. M. Jessurun. Het beeld is ongeveer een meter hoog. Uitgestald voor een raam van den manufacturenwinkel Kersten, trekt het de aandacht van tal van kijkers. Het beeld is uit één blok vervaardigd. Vooral het gelaat en de padvindershoed geven bepaald kunstwerk te zien."

Wij zouden den heer Mezas in overweging willen geven zijn werk hierheen te zenden. Wij twijfelen er niet aan of de een of andere kunstinstelling zal bereid zijn het ten toon te stellen.

* * *

Bij Kon. besluit van 8 December is, met ingang van 1 Januari benoemd tot president van het Hof van Justitie in Suriname mr. S. D. de Vries, thans lid van dat Hof.

Curaçao.

Poenale Sanctie.

Ook *Voz di Pueblo* moet niets hebben van het nieuwe ontwerp. De redactie begint met het ontwerp onaannemelijk te noemen en licht dit in een volgend artikel uitvoerig toe:

Ons principieel bezwaar tegen dit ontwerp is, dat het de vrijheid der burgers aanrandt. Een ieder wordt geacht volkomen vrij te zijn bij het aangaan van een overeenkomst en mocht hij zijn overeenkomst niet nakomen, dan is het zeer rationeel, dat hij de schade, welke hij daardoor veroorzaakt, vergoede. Zoo is het ook voorgeschreven in ons Burgerlijk Wetboek. Onder deze voorwaarde moet elk burger vrij zijn de aangegane overeenkomst te verbreken, zonder daarvoor strafrechtelijk vervolgd te kunnen worden.

Het ontwerp ontneemt deze vrijheid aan den burger en maakt hem in zekeren zin tot slaaf. „Slavernij wordt in de kolonie niet geduld", zegt het Regeeringsreglement. Hoe meermalen komt het niet voor, dat het een werknemer convenieert om, tegen behoorlijke vergoeding van de toegebrachte schade aan den werkgever, zijn contract te verbreken. Bij vooruitgang b.v. ten opzichte van het inkomen en om andere redenen. Dit nu zal strafbaar zijn, mocht het ontwerp worden aangenomen. Hetzelfde geval kan zich voordoen bij een werkgever. Verder weten wij allen hoe, zoowel werkgever als werknemer, zonder nu bepaald in hun verbintenis te kort te schieten, dusdanig kunnen optreden, dat de nakoming van het contract zoo goed als onmogelijk gemaakt wordt. Wanneer de een het opgeeft, wordt hij strafbaar."

Evenals wij gedaan hebben, wijst het blad op het verschil in straf, tegen werknemers en werkgevers bedreigd, welk verschil het in strijd acht met de bepaling van het Regeeringsreglement, die *gelijke* aanspraak op bescherming van persoon en goederen waarborgt aan allen, die zich op het grondgebied van Curaçao bevinden.

Ook intellecueele arbeiders vallen onder het ontwerp.

Na nog andere bezwaren naar voren gebracht te hebben, geeft het blad toe, dat de C. P. M. geholpen moet worden tegen de gevolgen van het gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel, maar weet zelf geen middel. Ten slotte wordt de Nederlandsche regeering aldus aansprakelijk geseld voor het tekort aan besef van veranwoordelijkheid:

„Wat heeft het bewind ooit gedaan voor de ontwikkeling der arbeiders."

Het heeft zeker een mooie daad verricht door in 1863 van de slavernij te verlossen, maar wat heeft het gedaan om die velen tot beschaafde leden van de samenleving op te voeden? Heeft het ooit scholen opgericht voor de buitenbevolking? Neen, niet één, en hadde niet de Roomsch Katholieke Missie in latere jaren scholen in de buitendistricten opgericht, dan zou ook het tegenwoordige geslacht van de buitenbevolking nog heele analphabeten zijn. In den goedkoopen tijd heeft het de opvoeding van de stadsjeugd van zich afgeschoven, de volksscholen in de stad van drie op één teruggebracht. De R. K. Missie belastte zich met die taak tegen aanvankelijk lage en van tijd tot tijd verhoogde subsidie. Maar ook de financieele zijde van deze politiek is gefaald, omdat ten slotte de gelijkstelling gekomen is. Nu wreekt de fout zich dubbel.

Curaçaosche Scheepvaart-Maatschij en K.W.I.M.

De *Voortstuwer*, het orgaan van de Vereeniging van Scheepwerktuigkundigen, van Nov. '24 schrijft.

„Door eene delegatie uit de beide besturen (der zagvoerders- en stuurlieden- en der machinisten-v eeniging) zijn besprekingen gevoerd met het Lon sche kantoor der Tank-Maatschappijen over den meenen toestand, waarbij onzerzijds werd aanged gen op zoo snel mogelijk aanstellen van Nederlan op de vloot der Curaçaosche Scheepvaart Mij.

Reeds was gebleken, dat een aantal onzer leden laatsten tijd bij deze reederij emplooi kon vinden het aantal plaatsingen kan nog toenemen. Hij, die een functie bij de Curaçaosche in aanmerking wens te komen, kan dus solliciteeren."

En verder:

De C(entrale van) K(oopvaardij) O(fficieren) he zich gewend tot de Directie van den Kon. West-In schen Maildienst over de vaart in West-Indië, w voor aan de in dien dienst geplaatste officieren slech een zeer geringe vergoeding na 6 maanden of bij 3-ja verband werd toegekend.

Uit het ontvangen antwoord blijkt, dat de reede bereid is aan de officieren, welke voor een jaar n de West worden uitgezonden, een onmiddellijk i gaande toelage van 15 % der gage toe te kennen."

Vaststelling rekening Curaçao 1920.

De Minister van Koloniën heeft de Kamer doen to komen een ontwerp van wet tot vaststelling van rekening van de koloniale uitgaven en ontvangs voor Curaçao over het dienstjaar 1920. De uitga hebben de ontvangsten overtroffen met ƒ 1.269.162

De gift van de Koningin voor de orkaanslachtoffers

Zooals men weet, heeft de Koningin ƒ 1000 gegev voor leniging van den nood en herstelling van scha door de bewoners der bovenwindsche eilanden bij d orkaan in September geleden.

De *Amigoe* schrijft naar aanleiding daarvan, „ni den indruk te hebben dat de schade, op de Bove windsche eilanden bij den jongsten orkaan gelede wel werkelijk zóó groot is geweest, dat daarvoor e collecte moest gehouden en ook nog bij de Koning voor een bijdrage moest worden gebedeld en het b dringt er op aan, dat van die som, nu tot ver over ƒ 6000 aangegroeid, alleen werkelijk geleden schade nauwkeurige taxatie zal uitbetaald worden en de weer naar Willemstad wordt opgezonden en ge wordt bij het Ondersteunings-Fonds Nederlandsche tillen, waaruit ook voor dit doel geput is."

Laat men zich in Holland toch beter op de hoo stellen. In den oorlogstijd is het gebeurd, dat m tegelijkertijd in Holland voor Curaçao en in Curaç voor Holland geld inzamelde.

Castro †.

Cipriano Castro is op 6 Dec. l.l. te San Juan op Po torico gestorven.

Een legendarische figuur was de oud-president v Venezuela langzamerhand geworden. Gedurende t jaren, 1899—1909, was zijn macht weinig minder d die van een dictator en zijne rigoureuze maatrege tegen Nederland en Curaçao liggen nog versch in h geheugen. Zij hebben Castro's bewind zelfs overle en eerst weinige jaren geleden werd het diplomati verkeer, onder- en door Castro afgebroken, herste Mr. Corporaal deelt het alles uitvoerig mee in zijn kend werk.

Toen hij eenmaal heengezonden was, dook hij m telkens hier en daar op. Zijne pogingen, om in Vene zuela terug te keeren, faalden.

Het Panamakanaal.

Aan de „N. R. Ct." ontleenen wij het volgende:

Het 30 Juni l.l. afgesloten boekjaar van het Pana kanaal is in alle opzichten een recordjaar geword De netto-inkomsten beliepen $ 17.209.572. Uit een v gelijking van de huidige bedrijfsinkomsten met die v vroeger jaren blijkt, dat de netto-inkomsten uit kanaalgelden in 1924 $ 16.307.894, in 1923 $ 10.001. en in 1922 slechts $ 3.466.574 bedroegen. Deze ho cijfers vinden grootendeels hun oorzaak in het feit, d de petroleumverschepingen uit Californië hoofdzak door het Panamakanaal plaats hebben.

In September 1922 passeerden de eerste tankschepen het kanaal en het hoogtepunt van het verkeer van deze schepen viel in September 1923, toen er meer dan 900.000 ton petroleum door het kanaal werden ver scheept. Sinds dien datum viel er een regelmatige ac teruitgang waar te nemen en in Juni van dit jaar w het vervoer van petroleum gedaald tot 450.000 ton p maand en men verwacht dat het nog verder zal v minderen. Het is dan ook te verwachten, dat in d eerstvolgende jaren het record van het boekjaar 192

...iet zal worden bereikt, al zal de steeds voortschrijdende toeneming van het andere verkeer den achteruitgang weder in afzienbaren tijd goed maken. Zonder de Californische petroleumverschepingen, valt er nog een stijging van 15.8800.000 in 1923 tot 18.400.000 ton in 1924, of van 16.4 pCt. vast te stellen.

Van de 21 naties van welke er schepen het kanaal passeerden, stond de Unie met 61.7 pCt. bovenaan. Daarop volgden: Engeland met 22.4, Japan met 3.5, Duitschland met 2.7 en Noorwegen met 2 pCt. Het verkeer van Britsche, Chileensche, Deensche, Fransche, Duitsche, Nederlandsche, Italiaansche en Zweedsche schepen nam toe, terwijl de Japansche, Noorsche, en Peruaansche tonnage iets daalden. De Argentijnsche en de Belgische vlag waren in 1924 niet vertegenwoordigd, daarentegen voeren in 1924 voor de eerste maal schepen uit de vrije stad Danzig, uit Ecuador, Finland en Joego-Slavië door het kanaal.

Stroohoeden-vlechtnijverheid.

Het laatste nummer van de *Economische berichten*, verzameld door het Ministerie van Buitenlandsche Zaken ten behoeve van de diplomatieke en consulaire ambtenaren, bevat een bijdrage over *De Curaçaosche hoedenvlechtnijverheid* van een ongenoemde. Het zeer lezenswaardig arikel geeft eene uitvoerige beschrijving van de ontwikkeling en den gang van het bedrijf. Het slot is een pleidooi voor eene verruiming van het afzetgebied voor de fijnere hoedensoorten.

De statistieken tot 1923 worden medegedeeld. Daaruit blijkt dat tusschen 1904 en 1923 in 1919 het grootste getal werd uitgevoerd, en wel 200143 dozijn, welk cijfer na daling tot 123599 thans weer gestegen is tot ...390. Merkwaardig is, dat 1920 met 167904 dozijn een waardecijfer geeft van *f* 100.000 boven het vorige jaar, en wel *f* 8873.63. Verleden jaar was dit cijfer slechts *f* 569.235.

Merkwaardigerwijze vinden wij niets over de volgens een onlangs door ons uit de *Amigoe* overgenomen bericht groote malaise in het loopende jaar.

Uit den Verren Vreemde.

Vertrek van den eersten commissaris van de Zuid-Afrikaansche Unie.

Een kleine drie jaren geleden kreeg Zuid-Afrika zijn eerste officieele vertegenwoordiger op en voor het Europeesche vasteland; Rotterdam was als standplaats gekozen, de heer K. S. Spilhaus werd de commissaris der Z.-A. Unie voor Europa. Hij keert thans naar Z.-A. terug. Het ambt blijft te Rotterdam gevestigd. Vóór zijn vertrek is hem den 9en December een noenmaal aangeboden, waarbij, onder voorzitterschap van jhr. H. Loudon, voorzitter van de commissie van de handelspolitiek en van het comité voor den Nederlandsch—Z.-A. handel, vele vooraanstaande figuren uit onze handelswereld, of uit de Ned.—Z.-A. beweging aanzaten, sommige ook van elders overgekomen.

Daar het bij die gelegenheid gesprokene, zooals wij het in de N. R. Ct. van 10 December weergegeven vinden, een goed denkbeeld geeft van hetgeen door de werkzaamheid van den heer Spilhaus bereikt is of in 't vooruitzicht gesteld wordt, ontleenen wij aan dit verslag de hier volgende gedeelten.

De heer Loudon, die de aanwezigen welkom heette, in de eerste plaats dén heer Spilhaus, zeide, dat deze in zijn drie-jarig verblijf in Nederland veel gearbeid had om de banden nauwer aan te knoopen, die den Nederlandschen handel aan de Unie van Zuid-Afrika verbonden; met onvermoeide kracht had hij zich daaraan gewijd, zoodat uitkomsten werden verkregen en mooie resultaten voor de toekomst werden verwacht. Daarbij had hij de sympathie verworven van allen, die met hem in aanraking waren gekomen en die het als een voorrecht hadden beschouwd, dat door den heer Spilhaus Nederland was uitgekozen als speciaal centrum zijner werkzaamheid.

De heer F. K. J. Heringa, chef van de afdeeling handel van het ministerie van landbouw, nijverheid en handel, noemde het werk der commissie voor den Zuid-Afrikaanschen handel van groot belang was voor den wederopbouw en de ontwikkeling van den handel tusschen beide landen. Hij waardeerde hoogelijk de zeer belangrijke samenwerking tusschen deze commissie en de afdeeling handel en nijverheid van het departement van landbouw, nijverheid en handel. Hij vestigde er de aandacht op, dat Nederland sedert meer dan een halve eeuw volstrekte vrijheid van den internationalen handel toestaat. Een ieder kan in Nederland en in het rijk

buiten Europa handel drijven onder dezelfde voorwaarden als de ingezetenen.

Deze neutrale houding bleef ons land aannemen in den economischen oorlog, welke op den bloedigen wereldkrijg volgde. Het schijnt dat een economische vrede spoedig volgen zal, en hij hoopte zulks van harte. Wel heeft Nederland zwaar geleden tijdens deze neutrale houding in beide oorlogen, maar naar spreker's meening zal ons land deze neutrale houding blijven aannemen, mits blijke, dat zulks wordt gewaardeerd door de andere volkeren. Een onbelemmerde handel strekt alle volkeren ten voordeel en is noodzakelijk voor den economischen opbouw.

Spreker stelt dáárom zoo den pioniersarbeid van den heer Spilhaus op prijs, omdat deze getoond heeft, deze beginselen te waardeeren en metterdaad en met succes bewezen heeft een strijder te zijn voor fair trade. Hij sprak den wensch uit, dat de heer Spilhaus, die thans zijn functiën hier neerlegt, spoedig weer in officieele functie zal blijven de steunpilaar van den handel tusschen de Zuid-Afrikaansche Unie en Nederland.

Prof. dr. Pont, voorzitter van de Ned.-Z.A. Ver., dankte nog voor de welwillendheid, die de vertrekkende commissaris getoond had aan de Afrikaansche studenten in Nederland.

De heer Mees, onder-voorzitter van de Kamer van Koophandel te Rotterdam, herdacht het voortdurend contact en de nimmer falende welwillendheid, die de heer Spilhaus te Rotterdam had gezocht en geboden, zoodat men hem, dien men waardeerde en bewonderde, noode zou missen.

De heer mr. L. C. Obreen, secretaris van de comm. v. d. handelspolitiek, getuigde van den rusteloozen arbeid van dezen krachtigen vertegenwoordiger der Unie; bekend met diens vele reizen over het continent, wenschte hij hem in de toekomst een werkkring, die hem in staat zou stellen ook nog tijd aan zijn gezin te geven.

Daarna dankte de heer Spilhaus. Hij gaf tal van kleine voorbeelden van wat reeds bereikt was en nog te bereiken viel, over de waardeering voor en de verwachting voor de Unie, waarbij hij als zijn overtuiging uitsprak, dat het onverzwakt blijven bestaan van het groote Britsche imperium een voorwaarde was voor den wereldvrede, een ineenstorten daarvan zou een bron van ellende worden en een haard van oorlogen doen ontstaan. Hij gaf de verzekering van zijn trouwe vriendschap voor Nederland, van zijn hulpvaardigheid voor dit land en voor de Nederlandsche jongemannen, zoo die in Zuid-Afrika mocht worden ingeroepen. Met een woord van erkentelijkheid nam hij afscheid van den gastheer en de leden van de commissie, aan wie een herinnering aan veel hechten en aangenamen arbeid hem zou blijven verbinden.

Britsche imperiale politiek.

Nadat eenige uitlatingen van den premier Balfourt en andere nieuwe ministers reeds blijk hadden gegeven van het voornemen om de Britsche politiek te voeren als die van *het wereldrijk*, heeft de Koning dit in zijn op 9 December bij de opening van het parlement uitgesproken rede duidelijk bevestigd. De samenvatting van dit gedeelte vinden wij aldus weergegeven:

„Mijn regeering is vast overtuigd, dat samenwerking met de regeeringen der Dominions en van Indië in alle kwesties van wederzijdsch belang de sleutel is tot industrieelen vooruitgang en toenemende éénheid en kracht des rijks en deze overtuiging zal een leidend beginsel zijn voor het nieuwe bewind. De politiek tot bevordering van landverhuizing binnen het rijk en van wederzijdschen handel tusschen de verschillende deelen ervan is een zaak, die mijn raadgevers van groot belang achten en waarnaar zij voortdurend zullen streven.

Voorstellen, berustend op de aanbevelingen der ten vorigen jare gehouden oeconomische rijksconferentie, waarbij verdere voorkeurstarieven worden toegepast op goederen, die dit land uit andere deelen des rijks bereiken, zullen u worden voorgelegd.

In overeenstemming met het besluit der vorige rijksconferentie wenscht mijn regeering voort te gaan met de reeds ontworpen plannen voor de vlootbasis te Singapore."

Swaraj roept: te wapen.

Pandit Motilal Nehru, leider van de partij, die voor zelfbestuur van Britsch-Indië ijvert, heeft een oproep tot het volk gericht. De Swaraj-partij is het schild dat de stoot der reactionnaire tegenwerking heeft op te vangen. De partij is ten volle bereid den strijd te aanvaarden, die, naar 't zich laat aanzien, noodig zal zijn door het optreden der conservatieve regeering in Engeland. Maar 't is duidelijk dat zij in haar streven alleen kan slagen, wanneer de vaderlandslievend gezinde man-

nen en vrouwen van Indië haar hun daadwerkelijken steun verleenen en samenwerken om menschen en geld beschikbaar te krijgen. Het Uitvoerend comité van de Swaraj-partij doet daarom een beroep op alle Indiërs om zich openlijk als lid bij haar aan te sluiten en haar middelen door bijdragen te versterken. De bedoeling richt zich niet tegen eenige andere politieke partij, maar wil bij voorbaat stelling nemen tegen de daden van de regeering.

Wij doen een oproep tot de mannen en vrouwen van Indië om zich rond de partij te scharen. Wij richten een oproep tot de rijken om te geven van hun overvloed. Wij richten ons tot de armen om te geven van het weinige dat zij kunnen opzij-leggen. Wij richten ons tot beiden om zich te laten opnemen in het leger van strijders voor de zaak van ons land.

Dit is een passage uit het laatste gedeelte van den oproep, dien wij hier weergeven als staaltje van de wijze waarop de partij, die de *non-cooperation* heeft prijs gegeven om tot politieke actie over te gaan, zich stelde tegenover de nieuwe Britsche regeering, vóórdat van deze nog eenige daad ten opzichte van Indië was ingezet of aangekondigd.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn:

INDISCHE LEERGANG.

Donderdagavond 11 December werd in het Minerva-Theater de Indische leergang besloten met een filmavond.

Er waren ongeveer 200 bezoekers.

De verslaggever van de Nieuwe Apeldoornsche Courant zegt er o.m. dit van:

„.... een filmavond gegeven, welke een uitgelezen collectie van opnamen vertoonde uit N. O.-I. betreffende cultuur en land- en volkenkunde. Het is een loflijk streven om in Holland als moederland, meer kennis te brengen van onze Koloniën, en het is eigenlijk een zaak voor iederen Nederlandschen onderdaan de pogingen daartoe aangewend, te steunen. En niet alleen deze bedenkingen, ook de opkomst bij het publiek bij bedoelde voorstellingen was van dien aard, dat we ons bedroefden over de weinige belangstelling voor zulk een belangrijke zaak, als het beheer en de ontwikkeling van Koloniën. De prijzen waren waarlijk zeer gering (f 0.25 voor leden der aangesloten vereenigingen en f 0.75 voor andere belangstellenden) en de voorstelling buitengewoon interessant vooral ook door de korte en daardoor duidelijke explicatie, die elke film met een voorwoord inleidde". — Aan welk verslag niets meer toe te voegen is.

J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

DE OOST EN WEST-MEDAILLE.

Den Heeren Secretarissen der afdeelingen wordt beleefd verzocht om onder de leden hunner afdeeling bekendheid te geven, dat bij het Secretariaat der Vereeniging, den Haag, Heulstraat 17, alsnog exemplaren beschikbaar zijn der Oost- en West-medaille (ter herinnering aan het 25-jarig bestaan der Vereeniging). Prijs per stuk f 3.50.

VERZOEK OM STEUN.

(Bij uitzondering geplaatst.)

Een nooddruftig lid van O. & W., door omstandigheden in dezen toestand verkeerend, vraagt geldelijke hulp — f 500.— (deugdelijke borgen voorhanden).

Hun, die genegen zijn dit bedrag geheel of gedeeltelijk te verstrekken, wordt verzocht zich onder opgave hunner voorwaarden, te wenden tot den Penningmeester der Vereeniging, Heulstraat 17.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het m.u.l.o. (hoofdakte en akte wiskunde l.o. vereischt);

b. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs;

c. twee verpleegsters, bekend met röntgenologie, zeven verpleegsters voor het krankzinnigenwezen;

d. vier verpleegsters bij den burgerlijken geneeskundigen dienst;

e. drie accouuntants en vier adjunct-accountants bij den Gouvernements-accountantsdienst (in vasten of tijdelijken dienst);

f. vier inspecteurs van financiën bij den dienst der belastingen;

g. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. hoofdonderwijzeres met akte Fransch;

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *f*), de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *g*) of tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°).

Mutaties van 10 tot 17 Dec. 1924.

Nieuwe leden.

W. Vosmeer, Amsterdam, Amstelveensche Weg 144. f 5
H. T. Damsté, Oud-Resident v. Bali, Oegstgeest (bij Leiden), Koninginnelaan 9. f 5.—.
F. J. Ch. van Prehn Wiese, Arnhem, Boulevard Heuvelink 167. f 5.—.
J. Overweel, Leeraar H.B.S., Haarlem, Frans Halsstraat 3. f 5.—.
H. van Vollenhoven, Rotterdam, Witte de Withstraat 35 b. f 5.—.
Mevr. van Vollenhoven, geb. van Vollenhoven, Rotterdam, Witte de Withstraat 35 b. f 5.—.
H. Lucardie, Rotterdam, Graaf Florisstraat 92. f 5.—.
A. Herzogenrath, Rotterdam, Avenue Concordia 116
Ir. L. J. van Dunne, Rotterdam, Voorschoterlaan 116 b. f 5.—.
Mevr. Plate—'s Jacob, Rotterdam, Kralingsche Plaslaan 7. f 5.—.
G. A. Elink, Schuurman Duuring, Rotterdam, Wijnhaven 43. f 10.—.
F. T. Steenmeijer, Kapitein Inf., Den Haag, van Slingelandtstr. 127. f 5.—.
J. F. H. J. Lutjens, Hoofdadministrateur Deli Mij., Medan. f 25.—.
J. H. Marinus, Hoofdadministrateur N.V. „N.-I. Landbouw-Syndicaat, te Pematang—Siantar (S.O.K.). f 10
H. des Amorie van der Hoeven, Adviseur in Cultuurzaken, Bandoeng, Goentoerlaan 27. f 7.—.

Afschrijven.

Mevrouw M. A. Wiggelendam—Roskam, Utrecht, Willem Barentzlaan 79.
Douair. Jhr. J. C. L. von Schmidt auf Altenstadt, Vlaardingen, Pieter Karel Drossaartstr. 238. (Afd. Rotterdam).
J. W. Roessingh van Iterson, Amsterdam, Van Eeghenstraat 91 huis (overleden).
J. J. Gemmel, Amsterdam, Schinkelkade 4 huis.

Adresveranderingen.

J. van Dongen, oud-Directeur, Oliefabriek Blitar", van Blitar naar: Amsterdam, p.a. Internationale Crediet- en Handelsvereeniging, Heerengracht 556. f 5.—
F. H. L. Barendse, van s.f. „Poerwokerto" naar: Amsterdam, Weteringschans 46. f 5.—.
P. P. Martron, oud-Indisch Ambtenaar, van: Enschede, Lasondersingel 56 naar: Lonneker, Oldenzaalsche Straat 2 A 320². f 5.—.
Mevrouw H. van Elsbroek, Den Haag, van: 2de Schuytstraat 262 naar Regentesselaan 65.
P. L. Fabriek, Controleur P. en T., van Pekalongan naar Soerabaija.
F. G. van Gessel, Dordtsche Petroleum Mij., van Wonokromo naar: Tjepoe (res. Rembang).
Mej. P. W. Keller, onderwijzeres, van Bandoeng naar Koedoes.
Dr. J. C. Witjens, Mil. Paardenarts, van: Padalarang naar: Tjimahi.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

...DIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

...ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië ... daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

...UIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

...UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

...ZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma ...TINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

...ederlandsch-Indië en de handel.
...ndische toestanden gezien door een inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
...arikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

...er Bali en zijne bewoners.
...oeiing in Nederlandsch-Indië.
...ercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
...che Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.